Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

21-ЙИЛ ЧИҚИШИ

№ 129 (5222).

3 ИЮЛЬ ЧОРШАНБА

1974 ЙИЛ.

Баҳоси 2 тийин.

Чотқол тизма тоғларига туташиб кетган поёнсиз адрлар бағридаги бўлиқ ғаллазорлар шабадада енгил мавжланади. Олтинранг ғаллазорлар узра комбайнлар сузади. Рулни бошқараётган моҳир комбайнчилар кунни тунга улаб, етиштирилган ғаллани тез ва соз йиғиштириб олиш йўлида тер тўкмоқдалар. Ғалла ортган машиналар карвони қабул пунктига йўл олади.

Паркент адрларида ғалладан мўл ҳосил етиштириш учун кураш эрта баҳордан бошланди. Ғаллакорлар экинни озиқлантириш, парваришлашни юқори агротехника қоидалари асосида олиб бордилар. Асосий майдонлардаги ғалла самолётлар ёрдамида озиқлантирилди. Ғаллачиликда катта тажриба ва маҳоратга эга бўлган деҳқонлар пайкалларда мўл ҳосил етиштирдилар. Бугунги кунда улар ҳар гектар ердан пландаги ўн центнер ўрнига 11—12 центнердан ошириб сифатли дон йиғиштирмоқдалар.

Колхозда 1278 гектар майдонга ғалла экилган. Бугунги кунда ана шу ғаллазорларда комбайнчилар ҳар куни 130—150 гектар майдондаги ғаллани ўриб-йиғиб олмоқдалар.

Дони Маҳкамов колхозда пешқадам комбайнчилардан. У бу йил 250 гектар майдондаги ғаллани ўриб беришга аҳд қилган. Ҳозир у ўз комбайни билан ҳар куни 15 гектар майдондаги ғаллани йиғиб олишга эришмоқда. Абдуғани Каримов, Қозоқбой Мирҳожиев, Холдор Тўйчиев, Миробид Исроилов каби комбайнчилар ҳам ғайрат камарини маҳкам боғлаган ҳолда ишлашмоқда.

— Ўримни ўн-ўн беш иш кунида туғаллашга қарор қилганмиз, — дейди колхоз раиси Эгамберди Холматов, — азамат комбайнчиларимиз зиммаларига оширилган мажбурият олган ҳолда ишлаб, ўз сўзларининг устидан чиқишга ҳаракат қилмоқдалар.

Ғалла ўрим-йиғимини уюшқоқлик билан ташкил этган колхоз правлениеси ва партия ташкилоти ўримда қатнашаётган колхозчи механизаторларга яхши шароит яратиб берган. Дала шийпонлари замонавий жиҳозлар билан безатилди. Колхозчиларнинг яхши ҳордиқ чиқариши учун барча нарса муҳайё қилинди. Шунингдек, комбайнчилар ўртасида ўзаро социалистик мусобақа авж олдирилди. Ҳар беш кунда мусобақа якунланиб, шу муддат ичида энг юқори кўрсаткичга эришган комбайнчи вимпел ва пул мукофоти билан тақдирланмоқда.

Республикамизнинг олтин тўйига муносиб совға ҳозирлаш иштиёқида ғаллазорларда ажойиб ғайрат-жасорат кўрсатаётган деҳқонлар зиммага олинган мажбуриятни ошириб бажарамиз, демоқдалар.

Т. НОДИРОВ,
Юқори Чирчиқ районидаги «Гулистон» колхози.

ОЛТИН ВОДИЙ

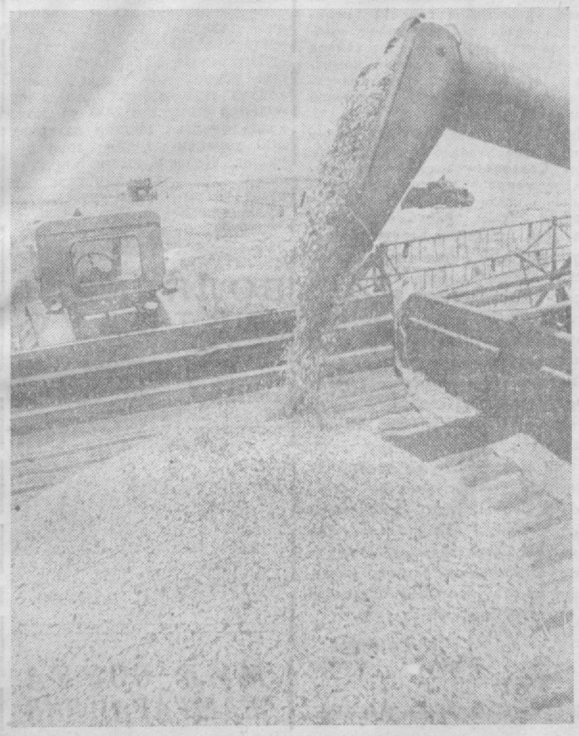

Суратларда: (ўнгда) илғор комбайнчи М. Усмонов. Ғаллазорда ўрим-йиғим пайти.

А. Абалян фотолари.

АҚШ ПРЕЗИДЕНТИ Р. НИКСОННИНГ БЕЛОРУССИЯДА БЎЛИШИ

МИНСК, 1 июль. (ТАСС). Бугун бу ерда Белоруссия ССР раҳбарларининг АҚШ президенти Р. Никсон билан учрашуви бўлиб ўтди.

Суҳбат чоғида Белоруссия Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари П. М. Машеров республика тўғрисида, унинг ўтмиши ва бугунги куни ҳақида, Улуғ Ватан уруши йилларида совет халқи кўрсатган жасорат тўғрисида, шу урушга белорус халқи берган қурбонлар ҳақида, республика немис-фашист босқинчилардан озод этилганлигини нишонлаётган шу кунларда Белоруссия меҳнаткашларининг муваффақиятлари ҳақида гапириб берди.

Учрашувда Белоруссия ССР Олий Совети Президиумининг раиси Ф. А. Сурганов, Белоруссия ССР Министрлар Советининг раиси Т. Я. Киселев, республиканинг бошқа раҳбарлари қатнашдилар.

* * *

МИНСК, 1 июль, (ТАСС). АҚШ президенти Р. Никсон Ватанни немис-фашист босқинчиларидан озод қилиш учун олиб борилган жангларда ҳалок бўлган совет жангчилари билан Белоруссия партизанларига ғалаба майдонида ўрнатилган обида — ҳайкалга гулчамбарлар қўйди. У қаҳрамонлар хотирасини бир дақиқа сукут сақлаб ҳурмат билан эсга олди.

Майдонда фахрий қоровул саф тортди, АҚШ, СССР ва БССР давлат гимнлари ижро этилди.

Р. Никсон шаҳар билан танишди, фашистлар куйдириб ташлаган белорусс қишлоғи ўрнида ўрнатилган «Хатинь» ёдгорлик комплексини зиёрат қилди. АҚШ президенти мангу олов ёнига гулдасталар қўйди.

Меҳмонларга Хатинь тупроғи солинган қутича тақдим этилди.

АҚШ президенти ҳурматли меҳмонлар дафтарига қуйидаги сўзларни ёзиб қўйди: Уруш қурбонларига қўйилган бу ёдгорлик шу ерга келган ҳар бир кишида ҳалок бўлганлар учун жонли ҳайкал — уларнинг болалари ва набиралари учун тинчлик ўрнатиш иштиёқини кучайтиради.

Белоруссия Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари П. М. Машеров, Белоруссия ССР Олий Совети Президиумининг Раиси Ф. А. Сурганов, Белоруссия ССР Министрлар Советининг Раиси Т. Я. Киселев, республиканинг бошқа раҳбарлари Р. Никсон билан бирга бўлдилар.

* * *

МИНСК, 1 июль. (ТАСС). Белоруссия ССР Олий Совети Президиуми билан ҳукумати Америка Қўшма Штатларининг президенти Ричард М. Никсон ва унинг рафиқаси шарафига нонушта зиёфат бердилар.

Зиёфатда президентга ҳамроҳ бўлиб юрган расмий кишилар у билан бирга бўлдилар.

Совет томонидан Белоруссия Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари П. М. Машеров, Белоруссия ССР Олий Совети Президиумининг раиси Ф. А. Сурганов, республика Министрлар Советининг раиси Т. Я. Киселев, бошқа расмий кишилар ҳозир бўлдилар.

Ф. А. Сурганов АҚШ президентини Белоруссия ССР Олий Совети Президиуми ва республика ҳукумати номидан табриклаб, бундай деди: Сизнинг Белоруссия ССРга визитингиз биз учун қадрли бўлган сана—республика немис-фашист босқинчиларидан озод этилганлигининг 30 йиллиги байрами нишонланаётган пайтда ўтмоқда. Бугун Совет Иттифоқи ва антигитлерчи коалициядаги бошқа мамлакатларнинг халқлари халқлар озодлигига, цивилизациянинг ўзига таҳлика солган умумий душманига—нацизмга қарши мардона жанг қилган даҳшатли йиллар эсимизга тушади.

Уруш қандай оқибатлар келтиришини белорус халқи яхши билади ва эсда тутади, у тинчлик ва бунёдкорлик неъматларини чексиз қадрлайди. Фашизмга қарши олиб борилган қаҳрамонона курашда республика аҳолисининг тўртдан бир қисми ҳалок бўлди. Белоруссияда тўққиз ярим мингга яқин шаҳар ва қишлоқ вайрон қилинди, шу жумладан пойтахтимиз — Минск деярли батамом вайрон бўлди, салкам уч миллион киши уй-жойидан маҳрум бўлди.

Ўтган 30 йил мобайнида халқимизнинг фидокорона меҳнати туфайли, Совет Иттифоқидаги барча халқларнинг қардошларча ёрдами туфайли биз уруш йилларида вайрон қилинган халқ хўжалигини қайта тиклаш билангина кифояланиб қолмасдан, экономика соҳасида, маданият, фан, соғлиқни сақлашни ривожлантиришда, аҳолининг турмуш даражасини оширишда катта-катта янги муваффақиятларга ҳам эришдик. Республиканинг бошқа шаҳарлари каби қаҳрамон шаҳар — Минск ҳам вайроналардан тикланиб, эндиликда гуркираб ривожланмоқда. Ўз озодлиги ва мустақиллигини ҳимоя қилиб қолиб, тинч бунёдкорлик меҳнати билан шуғулланаётган совет кишилари урушнинг олдини олишдан, халқаро тинчлик ва хавфсизликни мустаҳкамлашдан ғоят манфаатдордирлар. Худди шу боисдан ҳам улар халқаро майдондаги ижобий силжишларни ва Америка Қўшма Штатлари билан Совет Иттифоқи ўртасидаги муносабатларда кейинги йилларда бошланган туб бурилишни қувонч билан табриклайдилар. Биз шунга ғоят аминмизки, Совет-Америка муносабатларини ижобий тарзда ривожлантириш Совет ва Америка халқларининг манфаатларигагина эмас, шу билан бирга бутун инсониятнинг тинч келажаги манфаатларига ҳам мос бўлиб тушади.

Совет Иттифоқи ва Қўшма Штатлар халқларининг бир-бири билан тинчликда яшашга бўлган интилиши конкрет ишларда ўзининг амалий ифодасини топди, биргаликда имзоланган кўпгина ҳужжатларга ёзиб қўйилди, халқаро муносабатларнинг муҳим омили бўлиб қолди, деб таъкидлади нотиқ. Президент жаноблари, Сизнинг Совет Иттифоқига қилган янги визитингизни, Сизнинг КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Леонид Ильич Брежнев билан ва бошқа совет раҳбарлари билан ўтказаётган янги учрашувларингиз ва музокараларингизни белорус халқи, барча тинчликсевар халқлар Совет-Америка муносабатларидаги янги муҳим марра деб, тинчликни мустаҳкамлашга, халқаро практикада давлатларнинг тинч-тотув яшаши ва ўзаро манфаатли, тенг ҳуқуқли ҳамкорлиги принципларини қарор топтиришга қаратилган йўлнинг янги конкрет мужассами, деб биладилар. Кечаги кун кучларининг халқаро кескинликнинг юмшатиш жараёнини тескари буриб юбориш йўлидаги ҳар қандай уринишларига қарамай, бу йўлнинг келажаги порлоқ эканлигига аминмиз.

Ф. А. Сурганов Совет ва Америка халқлари ўртасида тинчлик ва ҳамкорлик учун, тинчликни ва халқаро хавфсизликни мустаҳкамлаш учун қадаҳ кўтаришни таклиф қилди.

Сўнгра Р. Никсон нутқ сўзлади. У шодиёна кутиб олинганлиги учун миннатдорчилик билдириб, бундай деди: Бош секретарь Л. И. Брежнев мен борадиган республика ва шаҳарни танлаб олганида у Минск шаҳрини нима учун маъқул кўрганлигини энди тушуниб турганлигимни сизлар ҳаммангиз билишингизни истайман.

Илгари мен бу республикада Ольга Корбут исмли жажжи бир қизча туғилиб ўсганлиги билангина Минск ва умуман Белоруссия машҳур бўлиб қолди, деб уйлар эдим. Аммо бугун, шу ерда ўтириб, теварак атрофимдаги кишилар билан суҳбатлашиб, Белоруссиянинг хотин-қизлари соҳибжамолгина эмас, шу билан бирга улар бақувват ва жасур аёллар эканлигини билиб олдим.

Урушга шахсан ўзинг дуч келмасдан туриб, унинг нималигини тушуниш қийин. Бугун мен биринчи секретарь ҳам, республика Олий Совети Президиумининг раиси ҳам уруш билан худди шундай тарзда шахсан дуч келганликларини билиб олдим. Уларнинг ҳар икковлари шу уруш вақтида жанг қилган эканлар.

Мен ўзимга ўзим: бу шаҳарга «Қаҳрамон шаҳар» номи берилганлигининг боиси нима, деб савол берганимда шу нарса равшан бўлдики, биринчидан, бу шаҳар бутун республика билан бирга беҳад кўп жабру-жафолар чеккан. Иккинчидан, эҳтимол, бунинг боиси шудирки, бу ерда уруш вақтида эркакларгина эмас, хотин-қизлар ҳам жанг қилганлар. Ниҳоят, учинчидан, бунинг боиси шуки, ҳамма азоб-уқубатлардан кейин, ҳамма жабру-жафолардан кейин бу шаҳар ва бутун республика қайта тикланди, энди бу шаҳар билан республика энг зўр гуллаб-яшнаш даврига кирди. Шу боисдан ҳам Минск ҳақиқатан ҳам қаҳрамон шаҳар, Белоруссия ҳам, чинакам қаҳрамон республикадир.

Назаримда, Сизлар республика озодлигининг 30 йиллигини байрам қилаётган шу улуғ кунни нишонлашда сизларга бирон-бир тарзда кўмаклашмоғим учун Брежнев жаноблари менга худди шу ерга келишни тавсия қилган.

Кеча сизлар ветеранларнинг юришини ўтказганингизни, шунингдек бугун биз бориб кўрмоқчи бўлган ёдгорликлар сингари ёдгорликларни зиёрат қилганингизни биламан. Эҳтимолки, урушнинг тамом бўлганлигидан дарак берувчи шундай кунни тинчликни мустаҳкамлаш билан байрам қилишдан яхшироқ иш бўлмаса керак.

Эҳтимолки, тинчликнинг бузилмас биносини ва эндиликда қурбон бўлганларнинг болалари ва набиралари ҳеч қандай урушда ҳеч қачон ҳалок бўлмайдиган биносини қуришимиз Белоруссия аҳолисининг ўтган урушда ҳалок бўлган чорак қисмига қўйилган энг яхши ҳайкал бўлади.

Биз, иккинчи жаҳон уруши вақтида қуролли кучлар сафида хизмат қилган кишилар ёшлар тинчлик шароитида яшайдиларми ёки улар ҳам уруш даҳшатларини бошдан кечирадиларми, шунинг учун масъул эканлигимиз тўғрисида ўйлаб кўрдим. Мен сизларни ишонтириб айта оламанки, бизнинг олий даражадаги учрашувимиз вақтида — Москвадаги биринчи, Вашингтондаги ва Қўшма Штатларнинг баъзи жойларидаги иккинчи ҳамда Москвадаги ҳозирги учрашувлар чоғида Бош секретарь Л. И. Брежнев, унинг ишдаги ўртоқлари ва бизнинг делегациямиз қатнашчилари ўзларининг вақтларини битта буюк мақсадга эришишга — дунёдаги энг қудратли икки мамлакат, энг кучли икки халқ ўз кучларини урушга сарфламай ва ўз ёшларини беҳуда урушга ташламайдиган, балки ўз ўрталаридаги тинчлик йўлидагина эмас, шу билан бирга бутун дунёда тинчлик йўлида биргалашиб ишлайдиган аҳволни таъминлашга сарфламоқдалар.

Худди шу ерда, урушнинг ҳамма даҳшатларини кўрган айни шу шаҳарда ва шу республикада биз абадул-абад тинчликни мустаҳкамлаш тўғрисида гапираётганимиз мутлақо ўринли деб ҳисоблайман. Шундай қилайликки, келгусида Минск ҳар бир авлоднинг умри давомида даҳшатли жанглар бўлиб ўтган шаҳар сифатида эмас, балки шу республикадаги ҳамма кишиларнинг равнақи ва тинчлиги ишига катта ҳисса қўшган азим шаҳар сифатида эслаб юриладиган бўлсин.

Р. Никсон қаҳрамон шаҳар — Минск учун, иккинчи жаҳон уруши даврида ҳалок бўлган барча қаҳрамон эркаклар ва аёлларнинг хотираси учун, ҳозир Совет Иттифоқи билан Америка Қўшма Штатлари сарфлаётган куч-ғайратлар туфайли тинчлик шароитида ўсиб вояга етадиган янги авлод учун қадаҳ кўтаришни таклиф қилади.

* * *

МИНСК, 1 июль. (ТАСС). Бугун кечқурун АҚШ президенти Р. Никсон рафиқаси билан Москвага жўнаб кетди.

АҚШ, СССР ва БССР давлат байроқлари билан безатилган аэродромда Р. Никсонни Белоруссия Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари П. М. Машеров, Белоруссия ССР Министрлар Советининг раиси Т. Я. Киселев, бошқа расмий кишилар, шунингдек аэродромда ҳозир бўлган минскликлар узатиб қолдилар.

* * *

АҚШ президенти Р. Никсон 1 июль кечқурун рафиқаси билан Москвага қайтиб келди.

СССР ва АҚШнинг давлат байроқлари билан безатилган Внуково аэродромида Р. Никсонни СССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосарлари М. А. Яснов, Г. С. Дзоценидзе, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосарлари И. В. Архипов, В. А. Кириллин, СССР Олий Совети Президиумининг Секретари М. П. Георгадзе, СССР министрлари Б. П. Бугаев, Е. А. Фурцева, СССР Ташқи ишлар министрининг биринчи ўринбосари В. В. Кузнецов, Москва Совети ижроия комитетининг раиси В. Ф. Промислов, бошқа расмий кишилар кутиб олдилар.

Сафарда АҚШ президентига ҳамроҳ бўлиб юрган Белоруссия ССР Олий Совети Президиумининг раиси Ф. А. Сурганов, СССРнинг АҚШдаги элчиси А. Ф. Добринин, СССР Ташқи ишлар министрлиги протокол бўлимининг мудири Д. С. Никифоров ҳам шу самолётда Москвага қайтиб келдилар.

Кутиб олувчилар орасида АҚШнинг СССРдаги элчихонаси ходимлари бор эди.

АҚШ президенти Р. Никсон мотоциклчиларнинг фахрий эскорти ҳамроҳлигида аэродромдан Кремлдаги резиденцияга йўл олди.

(ТАСС).

А. Н. КОСИГИН Ю. ЦЕДЕНБАЛ ВА Ж. БАТМУНХ БИЛАН СУҲБАТЛАШДИ

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин 1 июль куни Кремлда Монголия Халқ Революцион партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари, Монголия Халқ Республикаси Олий Халқ Ҳурали Президиумининг Раиси Ю. Цеденбал ва Монголия Халқ Революцион партияси Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Монголия Халқ Республикаси Министрлар Советининг Раиси Ж. Батмунх билан учрашди.

Самимий, дўстона суҳбат чоғида Совет Иттифоқи билан Монголия Халқ Республикаси ўртасидаги ҳамкорликни янада ривожлантириш ва кучайтириш масалалари муҳокама қилинди. Социалистик иқтисодий интеграция комплекс программасининг бир қанча қоидаларини амалий рўёбга чиқариш хусусида ҳам фикрлашиб олинди. (ТАСС).

СОВЕТ—МОНГОЛИЯ БИТИМИ

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин билан Монголия Халқ-Революцион партияси Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Монголия Халқ Республикаси Министрлар Советининг раиси Ж. Батмунх 1 июль куни экономика, маданият ва мориф соҳасида ҳамкорлик қилишни янада кенгайтиришни кўзда тутувчи битимни имзоладилар.

Битимни имзолаш чоғида:

Совет томонидан — А. П. Кириленко, М. С. Соломенцев, К. Ф. Катушев ўртоқлар ва бошқа расмий кишилар;

Монголия томонидан — МХРП Марказий Комитетининг биринчи секретари, МХР Буюк Халқ Ҳурали Президиумининг Раиси Ю. Цеденбал, МХРП Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, МХР Министрлар Совети раисининг биринчи ўринбосари Д. Майдар, МХРП Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, МХР Министрлар Совети раисининг биринчи ўринбосари Т. Рагча ва монголиялик бошқа ўртоқлар ҳозир бўлдилар.

Шу куни А. Н. Косигин Ю. Цеденбал, Ж. Батмунх ва монголиялик бошқа меҳмонлар шарафига нонушта зиёфат берди.

Зиёфат чоғида А. Н. Косигин билан Ю. Цеденбал дўстона қадаҳ кўтардилар. (ТАСС).

ҲАРБИЙ АКАДЕМИЯЛАРНИ БИТИРИБ ЧИҚУВЧИЛАР ШАРАФИГА КРЕМЛДА ҚАБУЛ МАРОСИМИ

СССР Мудофаа министрлиги ҳамда Совет армияси ва Ҳарбий Денгиз флотининг Бош сиёсий бошқармаси ҳарбий академияларни битириб чиқувчилар шарафига 1 июлда қабул маросими ўтказдилар. Битириб чиқувчилар — командирлар, сиёсий ходимлар, инженерлар билан бирга Улуғ Ватан уруши йилларида Совет Ватанимиз учун олиб борган жангларда ўзини кўрсатган таниқли совет ҳарбий бошлиқлари Катта Кремль саройига келдилар. Ҳарбий олий ўқув юртларининг профессорлари ва ўқитувчилари ўқишдан кейин олис ва яқин гарнизонларга, кемаларга, ҳарбий-денгиз ва авиация базаларига жўнаб кетадиган ёш офицерларни самимий қутладилар.

Қабул маросимида КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Мудофаа министри, Совет Иттифоқи Маршали А. А. Гречко нутқ сўзлади.

А. А. Гречко КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Советининг ҳарбий академияларни битириб чиқувчиларга йўллаган табригини гулдурос қарсаклар остида ўқиб берди.

(ТАСС).

35 ЦЕНТНЕР УЧУН

Бекобод районидаги «Победа» колхози пахтакорларининг шу кунларда амалга ошираётган ишлари ибратлидир. Хўжаликнинг Ленин ордени кавалери Э. Назаров етакчилигидаги 3-участка пахтакорларининг мақсади 510 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан юбилей йилида 35 центнердан «оқ олтин» етиштиришдир. Бу йил об-ҳаво анча ноқулай келганлигига қарамасдан иродали пахтакорлар барча майдонларда етарли кўчат сақлаб қолдилар ўз мақсадларига эришиш учун фидокорона меҳнат қилаётирлар.

— Бутун куч ва имкониятимизни ишга солиб ҳозирги кунгача ғўзаларимизга икки марта сифатли ишлов бердик, — дейди участка бошлиғи Э. Назаров.— Участканинг Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Қ. Эгамбердиев, О. Маманазаров, Қ. Шойзоқов етакчилигидаги бригадаларида ҳам иш қизғин.

З. ЮСУПОВ.

ҒЎЗАЛАР БАРҚ УРМОҚДА

Қурбонали Нурматов Пискент районидаги «Ўзбекистон ССР 50 йиллиги» колхозининг ёш механизаторларидан. У бошлиқ звено аъзолари асосан ёшлардан иборат. Улар пахтакорлик касбини эгаллаш, юқори ҳосил етиштириш сирларини ўрганиш учун астойдил интилмоқдалар. 34 гектар ерга чигит экиб деҳқончилик қилаётган ёшлар ғўзага яхши ишлов бердилар, ўз вақтида озиқлантириб, суғордилар, пайкални бегона ўтлардан тозаладилар.

Ҳозир ёшлар звеносидаги ғўзалар барқ уриб ривожланиб гулламоқда. Азамат ёшлар юбилей йилини 28 ўрнига 35 центнердан ҳосил етиштириш билан нишонлаш учун ҳаракат қилмоқдалар.

И. СИДИҚОВ.

ШАХСИЙ НАМУНА

ДЕПУТАТЛАР СТАТУСИ ТЎҒРИСИДАГИ ҚОНУН АМАЛДА

Тошкент шаҳрида ҳозир битта шаҳар ва тўққизта район Совети мавжуд бўлиб, кейинги чақириқда буларга 2320 киши депутат бўлиб сайланган. Депутатлардан 963 киши хотин-қизлардир. Деярли ҳар икки депутатдан бири 30 ёш атрофида. Советларда 20 га яқин миллат вакиллари бор.

Кўриниб турибдики, депутатлар состави чинакам социалистик демократик принципларни ўзида яққол гавдалантиради. Бундан ташқари, у хўжалик ва маданий ҳаёт масалаларини ҳал қилишда Советларнинг бу муносиб состави ҳамма нарсага қодир эканлигидан далолат беради. Сўнгги йилларда, яъни коммунистик қурилишнинг ҳозирги босқичида Советлар тўғрисида қабул қилинган партия ҳужжатлари, депутатлар статуси тўғрисидаги янги Қонун Советларнинг ва улардаги халқ вакилларининг роли ҳамда нуфузини тобора орттириб, активлиги ва ташаббускорлигини янада ривожлантириб юбориш имконини берди.

Халқ оммасининг ирода-манфаатларини ифода этувчи Советлар КПСС XXIV съезди белгилаб берган тўққизинчи беш йиллик план-топшириқларининг бажарилишини таъминлаш учун ишлаб чиқариш устидан назоратни кучайтира бориб, халқ хўжалигининг барча жабҳаларидаги планларнинг ўз мудатида ортиғи билан адо этилишига сезиларли таъсир кўрсатмоқдалар. Омманинг маҳаллий Советлардаги ваколатли кишилари — депутатлар ишлаб чиқаришда шахсий намуна кўрсатиб ишлаш, изланиш, янгиликлар ихтиро қилиш билан бир қаторда Советлар органидаги халқнинг ишончли вакили сифатида меҳнаткашларнинг турмуш фаровонлигини ошириш, сайловолди йиғилишларда олган наказларнинг ижроси учун ҳалол ва фидокорлик билан курашаётирлар.

Тошкент тўқимачилик комбинатининг тўқувчиси Лидия Казанцева — шаҳар Совети депутати ҳамда ижроия комитет аъзосидир. Лидия ишлаб чиқаришда илғоргина эмас, балки янгилик яратувчи, изланувчи, кам меҳнат сарфлаб, кўплаб маҳсулот етиштириш, шу ҳисобга меҳнат самарадорлигини ошириш ташаббускори ҳамдир. Совет органининг актив вакиласи, илғор тўқувчи бир неча йилдан буён бир ўзи ўнлаб дастгоҳни бошқариб келади. Сурункасига ўз зиммасига оширилган социалистик мажбурият олиб, уни ҳамиша шараф билан бажаради. Тўққизинчи беш йилликнинг учинчи — ҳал қилувчи йилида қўлга киритган катта муваффақиятлари эвазига у партия ва ҳукуматимиз томонидан юксак тақдирланди. Унинг кўксини олтин юлдуз медали ва Ленин нишони безаб турибди.

Шу кунларда Лидия Казанцеванинг бир ўзи 40 дан ортиқ дастгоҳда ишлаб ўнинчи беш йилик планини ҳам бажариш устида ишлаяпти. Комбинатда ҳозир ўнлаб тўқувчи Лидия Казанцева ташаббуси изидан бориб, ҳар қайсиси 30—40 тадан дастгоҳни бемалол бошқараяпти. Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Буолма Жўраева, Евгения Губина, Вера Солдатова каби моҳир тўқувчилар ана шулар жумласидандир. Айни пайтда бу ташаббускорларнинг мингдан ортиқ издошлари комбинатнинг ўзида юқори унум билан меҳнат қилмоқдалар.

«Ташсельмаш» заводининг слесари, Коммунистик меҳнат Зарбдори Маҳмуд Мўйдинов ҳам шаҳар Советининг депутати, ободонлаштириш ва ва йўл хўжалиги доимий комиссиясининг аъзоси. У тўққизинчи беш йилликда икки беш йиллик план-топширигини бажариш бўйича ташаббус бошлаган тўққизларнинг бири. Шаҳардаги корхоналарда бу ватанпарвар ташаббускорлар изидан бораётган 50 мингдан ортиқ ишчи ҳозирги кунда тўққизинчи беш йиллик план топшириқларидан деярли 6 ой ўзиб кетиб, сифатли маҳсулот топшираяптилар. 500 дан ортиқ пешқадам эса ўз шахсий планларини бажариб қўйди.

«Ташсельмаш» заводининг чархловчиси Николай Боронов, 1-автокомбинат такси ҳайдовчилари Фотима Рашидова, Обид Абдураҳмонов, Николай Трофин, Тошкент юк тушириш ва қабул қилиш станцияси тепловоз депосининг машинисти Шерназар Қорабоев, «Строймеханизация» трестига қарашли 8-механизациялашган бошқармасининг осма кран машинисти Татьяна Перова каби ўнлаб ишчи-депутатлар ана шундай шахсий намуна кўрсатиб келмоқдалар.

Депутатлар ўзларининг асосий ишлаб чиқариш соҳасидаги ишлари билан бир қаторда сайлов округларида, ўзлари аъзо бўлган доимий комиссия ва депутатлар группаларида ҳамда ижроком мажлислари ва Советлар сессияларида янги Қонунда белгиланган барча тартиб қоидаларига тўла амал қилганликлари ҳолда депутатлик бурчларини адо этаяптилар. Шаҳар Советининг Социалистик қонунчилик ва жамоат тартибини сақлаш бўйича доимий комиссияси аъзоси, шаҳар электр тармоқлари корхонасининг катта электромонтёри Лидия Артишева ўз сайловчиларининг Житомир, Енисей ва Евпатория кўчаларини газлаштириш масаласини доимий комиссия мажлисларида бир неча марта кўтариб чиқди, ҳатто шаҳар Советининг сўнгги тўртинчи сессиясида ҳам мансабдор раҳбарларнинг бу масалага эътибор беришини талаб қилди.

Турар-жой хўжалиги бўйича доимий комиссия аъзоси, депутат Николай Боронов эса айнан шу сессияда шаҳардаги Марказий бош универсал магазини атрофларида ва Киров кўчасидаги парҳезли таомлар ошхонасида олиб сотар чайқовчиларни кўпайиб бораётгани, уларнинг асосий таъминот манбаи баъзи савдо ходимлари эканлигига эътиборни жалб қилиб, бунинг олдини олиш учун шаҳар ички ишлар бошқармаси қандай тадбир-чоралар қўллаётганлигини Советда айтиб беришини талаб қилиб сўров берди. Мазкур сўров депутатлар статуси тўғрисидаги СССР Қонунининг 14-моддасига биноан берилган бўлиб, унинг жавоби ҳам Советдаги барча депутатларнинг диққат-эътиборини ўзига жалб этди. Шаҳар ички ишлар бошқармасининг бошлиғи ўртоқ И. Сатторов депутат сўровига чайқовчиларга, уларнинг гумашталарига нисбатан кескин чоралар кўрилаётгани, лекин бу ҳали етарли даражада бўлмай, бошқарма кенг жамоатчилик ва депутатлар активига таянган ҳолда иш олиб боражаги тўғрисида батафсил жавоб берди. Шаҳар Совети депутатининг бу сўрови юзасидан тегишли қарор қабул қилди.

2-Вагон депоси механиклар бригадасининг бошлиғи Абдусаттор Маликов, «Узсельхозтехника» тажриба ремонт-механика заводининг слесари Нурмат Раҳимов ва ўнлаб бошқа депутатлар ҳам депутатлик вазифаларини бажаришда юксак масъулият кўрсатмоқдалар.

Шаҳар маҳаллий Советларида партия группалари ҳам ўз ишларини янги қонун асосида олиб бориб анча активлаштириб юбордилар. Улар ўз мажлисларида ташкилий характердаги масалалардан ташқари коммунист депутатларнинг ўз фаолияти тўғрисидаги ҳисоботларини ҳам эшитиб келмоқдалар. Шаҳар Советидан депутат Л. Артишева ва М. Мўйдинов, район Советидан И. Аҳмеджонов, М. Терентьяева А. Борзулина ва бошқаларнинг ҳисоботлари бунга яққол мисол бўла олади. Бундан ташқари, депутатлар доимий комиссия мажлисларида, Советларнинг сессияларида ҳам ўзларининг депутатлик фаолияти тўғрисида вақти-вақти билан ҳисоб бериб турипшибди. Депутатларнинг Советларда ҳисоботларини эшитиш, айниқса Ленин, Куйбишев, Октябрь, Собир Раҳимов, Фрунзе ва бошқа район Советларида яхши йўлга қўйилган.

Партия XXIV съезди резолюцияларида депутатлар ўз функцияларидан янада тўлароқ фойдаланишлари, экономика ва маданиятни ривожлантиришга, халқ фаровонлигини кўтаришга активроқ таъсир кўрсатиш масалалари билан чуқурроқ шуғулланишлари, жамоат тартибини сақлаш масаласига эътиборни кучайтиришлари, сайловчилар олдида масъулиятни оширишлари зарурлиги уқтириб ўтилган. Советлар фаолияти умуман депутатлар фаолиятидан ташкил топишини эътиборга олиб, шаҳар маҳаллий Советларининг ижроия комитетлари халқ вакилларини совет қурилишининг назарий ва амалий билимлари билан чуқур қуроллантириш устида алоҳида ғамхўрлик қилиб келмоқдалар.

Шаҳарда партия ташкилотлари раҳбарлигида ва ёрдамида меҳнаткашлар депутатлари Советлари депутатларининг статуси тўғрисидаги Қонунни амалга ошириш юзасидан анча ишлар қилинди. Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми белгилаб берган чора-тадбирлар асосида мазкур Қонунни депутатлар ва бутун аҳоли ўртасида кенг тушунтириш, доимий комиссиялар ва депутатларга ёрдам кўрсатиш юзасидан тушунтириш ишлари амалга оширилди ва оширилаяпти.

Депутатлар статуси тўғрисидаги Қонун Советларнинг сессияларида, доимий комиссиялар раислари, улар ўринбосарлари, секретарлари, депутатлар группасининг раислари, корхона ва ташкилотларнинг раҳбарлари билан ўтказилган семинарларда чуқур ўрганиб чиқилди. Советларга сайланган янги депутатлар билан алоҳида-алоҳида, босқичма-босқич семинар-кенгашлар ўтказилиб, П. Содименко, Г. Финкельштейн, А. Казиев, Н. Раҳимов сингари тажрибали ва кекса депутатларнинг «Депутат ва сессия», «Депутат сайлов округида», «Депутат доимий комиссияда», «Депутат ва меҳнат коллективи» деган мавзуларда мазмунли лекциялари тингланди.

Шунингдек Советлар депутатлар кунлари ҳам ўтказиб турибдилар. Район Советлари ижроия комитетлари ҳузурида ташкилий-оммавий иш кабинетлари тузилган. Куйбишев, Октябрь, Собир Раҳимов районларида ана шундай депутатларнинг намунали ташкилий-оммавий иш кабинетлари мавжуд. Бошқа районларда эса депутатлар бурчаклари ташкил этилган. Бу ерда депутатларга ўзларига оид турли адабиётлар ва қўлланмалар топиш мумкин.

Маҳаллий Советларнинг ижроия комитетлари депутатларга ўз юксак бурчларини бажаришда ҳар томонлама ёрдам кўрсатиб келмоқдалар. Доимий комиссиялар ва депутатлар группалари фаолиятини уйғун тарзда олиб бориш, улар раҳбарлари ўқишини ташкил қилиш, депутатлар таклиф ва мулоҳазаларини умумлаштириш ҳамда сайловчилар наказларини амалга ошириш юзасидан ҳам катта ишлар қилмоқдалар.

Й. СОДИҚОВ.
доцент, юридик фанлари кандидати.

БИР КОЛХОЗ ЯНГИЛИКЛАРИ

ТОВУҚБОҚАР ТЎЙГУЛ

Тўйгул Жиянова Пискент районидаги Свердлов номли колхозда оддий товуқбоқар бўлиб ишлайди. У шу оддий касби билан кўпчилик ҳурматига сазовор бўлмоқда. Тўйгул Жиянова қарамоғида 4000 товуқ бор. План бўйича колхоз 13 минг дона тухум етиштириши керак эди. Тўйгул Жиянова ўғли Хидирали Худойназаров билан беш ярим ойда товуқлардан 46 минг дона тухум олиб уч йиллик тухум етиштириш планини бажарди. У йил охиригача 80 минг дона тухум етиштиришга аҳд қилиб астойдил меҳнат қилмоқда. Ҳозир колхоз правлениеси ҳар куни болалар боғчасига 300 та, колхозда очилган пионер лагерига 200 донадан тухум бериб турибди. Келаси йилга биринчи синф ўқувчиларини ҳам ҳар куни тухум билан таъминлаш мўлжалланмоқда.

БОЛАЛАРГА АВТОБУС

Мазкур колхозда марказий болалар боғчасидан ва мактабдан узоқ қишлоқлар бор. Бу қишлоқларда яшовчи ота-оналар болаларини боғча ва мактабга юбориш учун қийналар эдилар. Шуни назарга олиб колхоз правлениеси болалар боғчаси ва мактаб учун махсус автобус сотиб олди. Бу автобус ҳар куни болаларни боғча ва мактабларга олиб келиб қўймоқда. Шунинг учун колхозчи ота-оналар мамнун.

С. АЛИМОВ.

МЎЛ ОЗУҚА ЖАМҒАРАЙЛИК

Оржоникидзе районининг чорвадорлари ҳозиргача дағал хашак йиғиш ва сенаж бостириш йиллик планининг 60 процентини бажариб қўйдилар. Ҳозиргача мажбуриятда белгиланган дағал хашакнинг 13 минг 421 тоннаси тайёрланиб, махсус жойларга ғарамлаб қўйилади.

«Коммунист», Ленин номли, «Маданият» ва «Қизил Ўзбекистон» колхозларида чорва молларининг тўйимли озуқаси бўлган сенаж бостириш яхши йўлга қўйилган. «Коммунист» колхози планидаги 1000 ўрнига 1022 тонна сифатли сенаж бостириб, планни районда биринчи бўлиб адо этди. «Қизил Ўзбекистон» колхози сенаж тайёрловчилари ҳам 2269 тонна сенаж тайёрлаб, планларини бажариш арафасидалар.

Ҳозир райондаги барча хўжаликларда дағал хашак тайёрлаш қизғин бораётганлигига қарамай, «Ўзбекистон ССР 50 йиллиги» ва Тошкент паррандачилик фабрикаси чорвадорлари бу масъулиятли ишга етарли эътибор бермаяптилар. Бу хўжалик раҳбарлари қишқировли кунлар ҳақида ўйлаб, чорва молларининг тўйимли озуқа базасини яратишга жиддий киришишлари керак.

М. МИРСУЛТОНОВ,

НОТ ВА ИШЛАБ ЧИҚАРИШ

САМАРАДОРЛИК ОМИЛИ

Меҳнатни илмий ташкил этиш ва ишлаб чиқариш экономикаси масаласи бугунги кунда мутахассислар, илмий тадқиқот институтлари ходимлари, ишлаб чиқариш бирлашмалари ва министрликлар ходимларида катта қизиқиш уйғотмоқда. КПСС XXIV съезди коммунизмнинг моддий-техника базасини яратиш учун курашда халқ хўжалиги олдида турган энг муҳим вазифалардан бири меҳнатни илмий асосда ташкил этишга эришиш эканлигини таъкидлаб, бу соҳадаги ишларни муттасил яхшилаб бориш, илғор иш методларини кенг ёйиш ва шу йўл билан иш вақтининг нобуд бўлишини кескин қисқартириш лозимлигини уқтириб ўтган эди.

Меҳнатни илмий асосда ташкил этиш қатор муҳим масалалар комплексидан иборатдир. У ишлаб чиқаришнинг, корхона коллективи ҳамда ҳар бир ишчи фаолиятининг барча муҳим томонларини ўзига қамраб олади.

Техника тараққиёти тез юксалиб, янги-янги машина ва дастгоҳлар, мукаммал технологик жараёнларнинг ишлаб чиқаришга жорий қилиниши саноат корхоналари раҳбарлари ва мутахассислари олдига меҳнатни ташкил этишни илмий асосда уюштириш вазифасини қўймоқда. Меҳнатни илмий уюштириш ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишнинг муҳим омилларидан биридир. Ҳақиқатан ҳам ишлаб чиқариш жараёнини енгиллаштириш, иш нормаларини қайта кўриб чиқиш, кўп меҳнат талаб этадиган ишларни механизациялаш ва автоматлаштириш, илғор иш усулларини кенг жорий этиш ва керакли асбоб-ускуналар билан таъминлаб туришга жиддий эътибор берилса кўзланган мақсадга эришилади. Бундай амалий тадбирлар ҳар бир корхонада меҳнат, моддий ва пул маблағларини камроқ сарфлаган ҳолда кўп иқтисодий самара олишга ёрдам беради.

Меҳнатни илмий ташкил этишнинг комплекс масалаларини оқилона ҳал қилишда корхоналарнинг барча имкониятларини тўғри ва аниқ ҳисобга олиш, иш вақтидан унумли фойдаланиш, меҳнат унумдорлигини ошириш, корхона рентабеллигини юқори даражага кўтариш каби масалаларга алоҳида эътибор қилинади. Юқори меҳнат унумдорлигига эришиш учун ускуналарни қулай жойлаштириш, иш қуроллари ва асбобларни керакли жойларга қўйиш, хом ашёни ўз вақтида етказиб туриш, тайёр маҳсулот ва чиқиндиларни ўз вақтида олиб кетишни ташкил қилиш ҳам муҳим аҳамиятга эгадир.

Ишчи-хизматчиларнинг дам олишларини тўғри ташкил қилиш, уларнинг бўш вақтдан унумли фойдаланишларини таъминлаш масаласи ҳам меҳнатни илмий ташкил этишнинг муҳим вазифаларидан биридир. Масалан, жисмоний жиҳатдан оғир ишларни бажарувчилар тез чарчаб қоладилар. Бундай шароитда меҳнат ва дам олиш жараёни тўғри уюштирилса, ишлаб чиқариш самараси юқори бўлади.

Меҳнатни илмий ташкил этишнинг муҳим вазифаларидан бири коллектив ўртасида нормал ижтимоий-психологик муносабат яратиш ва ишчилар ўртасидаги муносабатни яхшилашдир. Коллектив аъзолари ўртасида ўртоқларча муносабатни вужудга келтириш шу коллективнинг ҳар бир аъзосига ўз бурчини тўла ва ортиғи билан адо этишга ёрдам беради, меҳнат интизомини мустаҳкамлайди, иш унумини кескин оширади, ҳамда ишчиларнинг ижодий активлигини кучайтиради.

Ишлаб чиқаришда вақтдан тўғри фойдаланиш муҳим аҳамият касб этади. Тошкент тракторсозлик заводида ўтказилган кузатув шуни кўрсатдики, инженер-техник ходимлар ва хизматчилар ўзларининг функционал бурчларини бажариш учун иш вақти фондининг фақат 50,5 процентинигина сарф қилар эканлар. Қолган иш вақти эса қўшимча вазифаларни бажаришга, турли хил маълумотлар тўплаш, ҳатто курьерлик қилиш, машинкада ёзиш, иш папкаларини тартибга солиш каби майда-чуйда ишларга сарф бўлади. Бу ҳол иш унумдорлигини йигирма процентга камайтириши аниқланди.

Айниқса, бизнинг иссиқ иқлим шароитимизда инженер-техник ходимлар ва хизматчиларнинг иш шароитини яхшилаш муҳим аҳамиятга эгадир. Бунинг учун улар ишлайдиган хоналарда мўътадил салқин ҳавони таъминлаш имконини берувчи кондиционер аппаратлари ўрнатилиши лозим. Лекин шаҳардаги бир қатор йирик корхоналарда, шу жумладан «Ташсельмаш», «Ўзбексельмаш», Тошкент трактор заводларида инженер-техник ходимлар ўтирадиган хоналар бундай ускуналар билан жиҳозланмаган.

Бугунги кунда меҳнатни илмий ташкил этиш бўйича бой тажриба тўплаган корхоналар оз эмас. Ўзбекистон металлургия комбинати, Тошкент электрон заводи, Чирчиқ электрохимия комбинати каби йирик корхоналарнинг иш тажрибаларини кенг оммалаштириш мақсадга мувофиқдир.

Саноат корхоналари раҳбарлари, меҳнатни илмий ташкил этишнинг фақат иқтисодий аҳамиятга эга бўлмай, балки муҳим ижтимоий аҳамиятга ҳам эга эканлигини, социалистик ишлаб чиқариш самарадорлигини муттасил ошириб бориш омили эканлигини ҳисобга олиб, бу муҳим ишни кенг кўламда олиб бориш тадбирларини кўрмоқлари лозим.

Б. УМАРОВ,
Тошкент Давлат педагогика институти ўқитувчиси.

Пойтахт шаҳар ва областдаги барча йирик саноат корхоналари белгиловчи йилнинг биринчи ярмига якун ясаб, йўл қўйилган камчиликлар, бой берилган имкониятларни ҳисобга олган ҳолда навбатдаги иш режасини тузмоқдалар. Чирчиқдаги электрохимия комбинати коллективи ҳам ярим йилликни муваффақиятли якунлаб, республикамизнинг олтин тўйи яқинлашган сари ўзаро социалистик мусобақани янада қизғин авж олдирмоқдалар. Зиммага олинган юксак социалистик мажбуриятни муваффақиятли бажариш учун курашда мастер Л. Рятухин бошлиқ смена кимёгарлари юқори кўрсаткичларга эришаётирлар. Суратда: Л. Рятухин ва токарь В. Мамаевлар смена охирида навбатдаги иш куни топшириғини кўздан кечирмоқдалар.

О. Левак фотоси.

ЎзССР ва Ўз Компартиянинг 50 йиллиги олдидан

ҲАЁТ ЙЎЛИ

Минг тўққиз юз ўттизинчи йилнинг айни кўклам кезлари. Калинин номли колхоз правлениеси одамлар билан лиқ тўла. Халойиқ гоҳ тинчланиб қолади, яна ғала-ғовур кўтарилади.

Бу ерда Саидолимхўжа, Абдулла бойвачча, Шоазизбой, Қаюм оқсоқол маҳаллий аҳолини тўплаб, уларга колхоз тузумининг «зарари», колхоз камбағал деҳқонга «ҳеч нарса бермас»лиги ва умуман Шўролар ҳукуматининг сиёсатига қарши маъруза қилишмоқда.

Оқ отини лўкиллатиб келаётган Тўражон колхоз правлениеси дарвозаси ёнида тўхтаб, воқеани тушунди-ю, яна орқага қайтди. Хорғин кўзларидан шундоққина уйқусизлик аломати сезилиб турарди. У вилоят ячейкасининг котиби сифатида Абдувосиқ Абдураззоқов, Аҳмад Асилов, Носир Ҳасанов, Исмат Усмонов ва бошқа коммунистлар билан бирга тун бўйи мижжа қоқмай, қулоқларнинг уйларини тинтув қилиб чиқишди. Ҳозиргина улар билан хайрлашиб, уйи томон кетаётган эди. Энди бу ишни ҳам кечиктириб бўлмайди.

Орадан бир соатлар чамаси вақт ўтар-ўтмас, Тўражон оқ отида Тошкент район партия комитети (ҳозирги «1 май» кўчаси)га етиб келди. Райком секретари Азиз Акромовни воқеадан хабардор қилди.

Шошилинч равишда район партия комитетининг аъзолари иштирокида махсус комиссия тузилди. Улар орасида Фахриддин Камолов, Низомиддин Хўжаев ва бошқа коммунистлар бор эди. Аксилинқилобчиларнинг мафкурасини фош этишда комсомол аъзоси Тўражон Толипов фаол иштирок этди.

...Тўражон 1929 йили етти йиллик «Намуна» мактабини битиргач, комсомол аъзолигига қабул қилинди. Саккиз ёшлигидаёқ отаси Толип ака вафот этди. Кекса онаси Ҳури хола, уч ойлик гўдак Раҳима ҳамда уч ёшга қадам қўйган Риҳси исмли сингиллари ёш Тўражонга боқиманда бўлиб қолдилар.

1930 йили Калинин номли колхозга (бу колхоз Чуқурсойда, ҳозирги Охунбобоев номли колхоз территориясида жойлашган эди) ариза бериб кираётган деҳқонлар орасида ёш Тўражон ҳам бор эди. Дастлаб у қўш ҳайдади, сўнг аравакашлик қилди. 1921 йилдан 1931 йилгача қулоқларни тугатиш штабининг секретари бўлиб хизмат қилди. 1932 йили умумий мажлисларнинг бирида уни Калинин қишлоқ Советидаги Калинин номли колхоз правлениесига секретарь қилиб сайлашди.

Колхоз хўжалигини мустаҳкамлаш ва қулоқларни синф сифатида тугатишда ҳозир Охунбобоев номли колхозда пиллачилик бригадасининг бошлиғи бўлиб ишлаётган Ҳажал Ортиқова, кекса сувчи Омон Муҳиддинов, звено бошлиғи Турсунбой Назаров, оддий колхозчи Абдусамад Пўлатов ва марҳум Турсунбой Ҳидоятов сингари Совет ҳукуматининг жонкуярлари билан бирга Тўражон Толиповнинг хизматлари бениҳоя катта бўлди.

Тўражон қишлоқ Советининг секретари бўлиб, колхозни ташкилий-хўжалик жиҳатидан оёққа турғазиш, саводсизликка қарши кураш, ўзбек хотин-қизларини паранжидан қутқариш ва улар онгини ошириш сингари сиёсий-оммавий ишларда актив иштирок этди.

Кейинчалик республикамизнинг пойтахт областида Калинин, Оржоникидзе, Ўрта Чирчиқ ва Тошкент районлари ташкил этилди. Тўражон Толипов ўша йиллари Калинин район ижроия комитетининг масъул секретари ва пахтачиликни ривожлантириш бўйича ер-сув бўлими бошлиғи лавозимларида ишлади.

Иккинчи жаҳон уруши бошланганлиги ҳақидаги машъум хабарни эшитгани ҳамоноқ Тўражон ака эл қатори ихтиёрий равишда жангга отланди, Воронеж фронтининг Алхаваткa, Подгорний, Новий қишлоқларини немис-босқинчиларидан озод этишда қатнашиб, икки марта енгил ва бир марта оғир яраланди. Узоқ муддат Котовский шаҳарчасидаги ҳарбий госпиталда ётиб даволанди. 1943 йилнинг августида Тошкентга қайтди.

...Тўражон ака эндигина қўлтиқ таёқни ташлаб, ҳасса билан юра бошлаган кезлар эди, колхоз раиси чақиртириб қолди.

— Ўзингизга маълум,— гап бошлади раис салом-аликдан сўнг,— хотин-қизлардан, мўйсафид чоллардан бўлак ҳамма урушга кетган. Ярангиз оғир, биламан, лекин колхоз ишларида кўмаклашиб юборсангиз...

— Хўп, бўлади, қўлимдан келганча қарашаман,— деди вазиятни яхши тушунган Тўражон ака.

Шу-шу бўлди-ю, Тўражон Толипов колхознинг сабзавот ва полизчилик бригадасида бошлиқ бўлиб ишлай бошлади. 1945 йилнинг февралида у шонли Коммунистик партия аъзолигига қабул қилинди.

Меҳнат фронтида ҳам худди жанг майдонларидагидек қайтадан жавлон ура бошлаган Тўражон ака Толипов Калинин район партия комитетининг тавсияси билан «Шарқ ҳақиқати» колхозида партия ташкилотининг секретари, «XVII партсъезд» колхозида раислик лавозимларида ишлади. Ўзи раҳбарлик қилган қолоқ қишлоқ хўжалик артелларини илғор коллективлар даражасига кўтаришда, Тўражон ака чинакамига жонбозлик кўрсатди.

1951 йилдан 1963 йилгача у «Ўзбекбирлашув»да қурилиш мастери, бинокорлик материаллари таъминоти бўлимининг бошлиғи ва партия бюросининг секретари бўлиб ишлади.

1964 йили у «Главташкентстрой»га қарашли 6-қурилиш трестининг материал таъминоти базасига ишга киради. Кейинчалик Тошкентдаги 159-трестнинг 22-қурилиш бошқармасида омбор мудири вазифасида ишлади. Сўнг ветеран иззат-ҳурмат билан пенсияга узатилди. Лекин у бошқарма маъмуриятининг жамоатчилик ишларида актив иштирок этиб келмоқда. Оммавий, партиявий-ташкилий ва бошқа хил тадбирларни амалга оширишда бошқарма бошлиғи Виктор Гаврилович Бобилев ва партия ташкилотининг секретари Раиса Шоазизовалар бу тажрибали кекса комунистдан маслаҳатлар олиб туришади.

Одамлар бахт-саодати учун курашни ўзининг олижаноб бурчи деб билган киши ҳаёт йўлида учраган барча тўсиқ-ғовларни енгади. Тўражон ака Толипов ҳам ана шундай инсонларнинг биридир.

Музаффар ТУРОБОВ.

ЗАРБДОРЛАР СЛЁТИ

«Чирчиксельмаш» заводида ўз касбини севган ишчилар, беш йиллик илғорлари жуда кўп. Завод бу йил умумий маҳсулот турлари ишлаб чиқариш бўйича яхши кўрсаткичларга эришаётир.

Бу ерда илғорларга «Ўз касбининг устаси», «Беш йиллик зарбдори» ва «Ишлаб чиқариш аълочиси» номлари берилади. Заводда 1 цех, 32-участка, бирнеча бригада «Коммунистик меҳнат коллективи» деган шарафли номга эга. Яқинда бу ерда Коммунистик меҳнат зарбдорлари ва бригадалари слёти бўлиб ўтди. Унда зарбдорлар ўз меҳнат зафарлари тўғрисида рапорт бердилар. Дирекция илғорларга диплом ва ёрлиқлар топширди. Слётда «Коммунистик меҳнат зарбдори» деган шарафли номларга яна кимлар муяссар бўлганликлари эълон қилинди. Улар орасида меҳнат ветеранлари билан биргаликда кўплаб ёшлар ҳам бор.

Т. ЎРУНОВ.
«Тошкент ҳақиқати»нинг штатсиз мухбири.

ДУНЁ ОВОЗИ

ХИТОЙДАГИ „СУҚҚАБОШ МОНАХ"НИНГ ҚИСМАТИ

ВАН МИН

Халқаро коммунистик ҳаракат ветерани, Хитой Коммунистик партиясининг атоқли арбоби, Совет Иттифоқи ва Хитой Халқ Республикаси халқлари ўртасидаги дўстликнинг актив ҳимоячиси Ван Миннинг номи совет кишиларига яхши маълум. Ван Мин Хитой миллий озодлик ҳаракатининг тарихига, Хитой Коммунистик партиясининг мамлакатни социалистик ривожланиш йўли учун курашига бағишланган кўпгина назарий китобларнинг автори сифатида ҳам машҳур. Ўлими олдидан ёзган сўнгги китобидан олинган ва қуйида босилаётган парчада Ван Мин ҳозирги вақтда Хитой Халқ Республикасида юз бераётган ижтимоий-сиёсий жараёнларга принципиал баҳо беради.

1971 йил баҳорида раис Мао-Цзе-дун Э. Сноу билан суҳбат чоғида эски америкалик ошнасига ўзининг «йиртиқ зонтик билан алаҳлаб юрган сўққабош монах»дан бошқа одам эмаслигини тан олган эди. Ғайри табиийлик кўриниб турган бўлса ҳам бундай эътирофнинг тагида жон бор эди.

Мао ҳақиқатда «сўққабош монах» бўлиб қолди. Бу аввало унинг ғоявий хатолари ва ярамас сиёсий йўли «эволюциясининг» қонуний натижасидир. Кейинги вақтларда Мао Цзе-дун тез-тез шуни такрорлайди: «Ғоявий ва сиёсий йўл тўғрими-йўқми — ҳамма нарсани мана шу ҳал қилади». Бу ибора ўз-ўзидан асосан тўғри. Бироқ у ё бу коммунист тўхтовсиз ғоявий хатолар қилса ва ярамас сиёсий йўлни маҳкам тутса, айни чоқда партиянинг раҳбар органлари ва ўртоқларнинг танқидий мулоҳазаларига қулоқ солишни истамай бунинг аксича ўз хатоларини чуқурлаштириб ва кўпайтириб борса, оқибат натижада у марксизм-ленинизмга, пролетар интернационализмига, социалистик революция ва социалистик қурилиш ишига хиёнат йўлига, Коммунистик партия, пролетариат ва меҳнаткаш халққа хиёнат қилиш йўлига ўтиши, шубҳасиз.

«ЙИРТИҚ ЗОНТИК БИЛАН АЛАҲЛАБ ЮРУВЧИ»

28 йил давомида — 1921 йилда Хитой Коммунистик партияси тузилганидан то 1949 йилда Хитой революцияси ғалаба қилгунча — Хитой революциясининг бутун бешта босқичи давомида Мао Цзе-дун доимо жиддий ғоявий ва сиёсий хатолар қилиб келди ва «сўл» ҳамда ўнг оппортунистик йўлни ўтказиб келди, Хитой революцияси ғалабасидан ҳозирги вақтгача Мао Цзе-дуннинг ҳартомонлама кучайиб бораётган ғоявий ва сиёсий хатолари натижасида унинг коммунизмга хиёнати ва империализмга малайлигининг эволюцияси чўққига чиқди. Коммунистлар ва меҳнаткаш халқ нафрат билан қараётган Мао ўзини ўзи «сўққабош монах» деб аташга мажбур бўлди.

Мао Цзе-дун «сўққабош монах» бўлиб қолганлиги факти унинг ўзи қилган иғволар, фитналар ва қақшатғич репрессияларнинг ҳам шубҳасиз натижаси бўлди. Энг яқин кишилар ва унга содиқ одамлар унинг репрессиялари қурбони бўлди. Мао Цзе-дуннинг коммунистлар ва ўз ўртоқлари — революционерлардан шафқатсиз ўч олишлари ҳаммага маълум фактлардир.

1927 йил кузида партия Марказий Комитетининг буйруғига кўра Мао Цзе-дун қуролланган деҳқонлар отрядларига бош бўлиб, Цзиньганшань тоғига келди. Ўша вақтда деҳқон отрядлари жанговар ҳаракатлар олиб бориш тажрибасига ҳали эга эмасдилар. Мао «Ван Цзо ва Юань Вень-цайнинг бандит отрядлари» деб аталган отрядларгагина таяна олардi. Бу отрядлар аслида қўзғолон кўтарган камбағал деҳқонлардан тузилган бўлиб, Цзиньганшанни аллақачон эгаллаган эдилар. Ана шу отрядлар билан жанговар ҳамкорлик қилиш туфайли Мао Цзе-дун у ерда қолиб, таянч базаси вужудга келтира олди. 1927 йил қишида Цзиньганшанга Чжу Дэ революцион жангчилар полклари билан етиб келди, 1928 йил кузида эса у ерга қўзғолон қилган қисмларга бош бўлиб, Пэн Дэ-хуай ва Хуан Гун-люэ ҳам келдилар. Шундан сўнг Мао Цзе-дун Хитой милитаристларига хос «базм билан фитна қилиш» одатини ишлатиб, Ван Цзо ва Юань Вэнь-цайни қатл этди, уларнинг отрядларини эса қуролсизлантирди. 30-йилларнинг охирларида суҳбатларнинг бирида Мао Цзе-дун шундай эътироф этган эди: «Эндиликда, йиллар ўтгач, Ван Цзо ва Юань Вэнь-цай беҳуда қатл қилинганликларини айтиш керак. Уларнинг ўзлари ҳам, отрядлари ҳам умуман чакки қайта тарбияланган эмасдилар»..

Чжу Дэ, Пэн Дэ-хуай, Хуан Гун-люэ ва бошқалар келгандан сўнггина Цзиньганшань мустақил уруш ҳаракатлари олиб боришга қодир бўлган ҳарбий маскан ва революцион таянч базасига айланган эди. Мао ҳарбий ишни умуман тушунмасди, партия Марказий Комитети тайинлаганлиги учунгина уларнинг сиёсий комиссари бўлиб қолган эди. Хуан Гун-люэ, афсуски, 1931 йилда Гоминдан самолётларининг бомба ташлаши вақтида ҳалок бўлди. Мамлакатда қуролли кураш кетаётган пайтда Мао Цзе-дун кўп йиллар давомида асосан Чжу Дэ ва Пэн Дэ-хуайнинг саркардалик қобилиятларига таянди. Бироқ бир неча йил ўтгандан сўнг, Мао Цзе-дун «Цзуньидаги кенгашда» (1935 йил январь) партияда юксак ҳарбий ҳокимиятни ўрнатгач, 40-йилларнинг биринчи ярмида бошланган «услубни тартибга келтириш кампанияси» жараёнида Чжу Дэ ва Пэн Дэ-хуайга бир қатор зарбалар билан ёпирилди, уларни сиёсий ҳамда ташкилий характердаги жиддий нуқсонларда айблади. Уларни таъқиб қилиш «маданий революция» чоғида ҳам давом этди. Пэн Дэ-хуай қаттиқ репрессияга учради.

Мао Цзе-дун «Цзуньидаги кенгаш»да асосан «Мао-Ло блоки» ёрдамида партияда олий даражадаги ҳарбий ҳокимиятни ўрнатишга муваффақ бўлди. Бунда Ло Фу (Чжан Вэнь-тянь) ва Ван Цзя-сян томонидан кўрсатилган ёрдамдан фойдаланди. Бироқ 40-йиллардаёқ «услубни тартибга келтириш кампанияси» даврида улар Мао Цзе-дун томонидан қақшатғич зарбага дуч келдилар. Ниҳоят «маданий революция» вақтида иккалови ҳам репрессия қилинди.

Мао Цзе-дун 40 йилларда «услубни тартибга келтириш кампаниясини» асосан «Мао-Лю» блоки туфайли ўтказа олди. Бу блокни тузишга у 1938 йил октябрида Хитой Коммунистик партияси Марказий Комитетининг 6-чақириқ 6-Пленуми вақтидаёқ киришган эди. Бироқ, «маданий революция» вақтида у Лю Шао-цига «жосус», «штрейкбрехер», «сотқин», «ревизионист», «ҳокимият тепасида турган ва капиталистик йўлдан бораётганларнинг бошлиғи», ва ҳоказо сўзлар билан айблаб репрессия қилди.

ЛИНЬ БЯО ҚАНДАЙ ҚИЛИБ «БУЮК ДАРҒАНИНГ ВОРИСИ» БЎЛДИ

Линь Бяога келсак, 1933 йилдан бошлабоқ Мао Цзе-дун уни ҳар томонлама ўзига яқинлаштириб, «вориси» бўлишни таклиф эта бошлади. Ўша вақтда Линь Бяо бунга ишонмай, шу ҳақда Бо Гуга ҳазил бир гап эканлигини ҳикоя қилиб берди.

«Цзуньидаги кенгаш»дан сўнг Мао Цзе-дун ўзининг дастлаб Қизил армия бош комиссари, сўнгра партия Марказий Комитети Ҳарбий комитетининг раиси лавозимини суиистеъмол қилиб, Линь Бяони ўз томонига оғдириш йўлида уринишларини давом эттирди. Унинг Линь Бяога қизиққанлиги ҳақида менинг Мао Цзе-дун билан қилган икки суҳбатим тасаввур бера олади.

Биринчи суҳбат 1939 йил баҳорида бўлди. Мао Цзе-дун айнан шундай деди:

— Ўртоқ Ван Мин, сиз нима учун менинг Линь Бяоимни кавлаштиряпсиз? Сизга айтиб қўяй: менинг бу таянчимни кавлаштиришга ҳеч кимнинг ҳақи йўқ!

Ўша вақтда мен ажабланиб ундан сўрадим:

— Бу билан нима демоқчисиз?

— Нега сиз ўтган йил ёзида Ханькоуда халқаро ёшлар делегациясининг тантанали учрашувида сўз олиб Линь Бяо шаънига мақтов сўзлари айтдингиз? — сўради у.

Мен шундай жавоб бердим:

— Пинсингуан яқинидаги машҳур жангга қўмондонлик қилган Линь Бяо ҳам ёш йигит, дедим холос. Наҳотки шу сўзлар уни ўз томонимга «тортишга» уринганлигимни, сизнинг таянчингизни «кавлаштириш»ни билдирса?

У шундай деди:

— Сиз унинг шаънига мақтов сўзлари айтдингизми, демак, сиз менинг таянчимни кавлаштираётган бўласиз. Ёдингизда тутинг: мен мана қарийб йигирма йил ҳарбий иш билан шуғулланаман, шу вақт ичида фақат бир киши билан — Линь Бяо билан дўстлаша олдим. У ҳақиқатан ҳам менинг одамим. Унинг армияси ҳақиқатан менинг бирдан-бир армиям, мен фақат унгагина таяна оламан. 8-армиянинг ва Янги 4-армиянинг қолган қисмлари меники эмас. Бинобарин сиз ўйлашиб гапиринг; мен ҳеч кимга ўз таянчим Линь Бяони бериб қўймайман.

Иккинчи суҳбат 1949 йил мартида Хитой Коммунистик партияси Марказий Комитети 7-чақириқ 2-пленуми ёпилгандан сўнг бўлди. Мао Цзе-дун ўша вақтда пленумдаги менинг сўзимда ўнта «заҳарли элемент» бор деб туриб олди. Улардан иккитаси айни Линь Бяога тааллуқли эди.

Ўшанда у менга шундай деди:

— Нима учун сиз Марказий Комитетнинг 2-пленумида Линь Бяо шаънига яна яхши сўзлар айтдингиз? Нима учун сиз унинг сўзида ҳарбий вазиятни баён этиб беришдаги конкретлиги ва жонлилиги учун уни мақтадингиз? Ахир мен сизга бундан ўн йил бурун айтган эдим-ку: Линь Бяони мақташ — бу менинг суянчиғимни, менинг ҳарбий таянчимни ўз томонига оғдириш бўлади. Энди сиз яна уни мақтаяпсиз. Бу заҳар эмасми?

Мен унга шундай дедим:

— Ўн йил муқаддам мен сизга, менинг назаримда, партиянинг ҳамма кадрлари, бизнинг ўзимизни ҳам шу ҳисобга киритиш керак, партияга тааллуқлигимиз, уларни «меники», «сизники», «бошқаларники» ва умуман кимгадир тегишли деб бўлиш бемаъниликдир, деб айтган эдим. Бинобарин ўз сўзимдан мен Линь Бяони «алдаш»ни ўйлаганим йўқ ва уни «ўз одамим» қилмоқчи эмасман. Ораларингизда қадимдан яқин алоқалар борлигини айтаяпсиз; шундай экан, наҳотки, бирон бир киши Линь Бяога ёқимли сўзларни айтса, у «алданиб» қолади?

Бу икки суҳбатдан бир томондан, Мао Цзе-дун Линь Бяога қанчалик боғланиб қолганлиги, унинг ёрдамига муҳтожлиги, иккинчи томондан, Мао унга қанчалик ишонмаслиги ва у туфайли ташвишланиши кўриниб турибди. Мао Цзе-дуннинг Линь Бяога бундай иккиёқлама муносабати у билан Линь Бяо ўртасидаги муносабатлар умумий мақсадлар ва идеаллар билан муштарак кураш бўйича сафдошларнинг муносабатларига ўхшамасди. Аслида Мао Цзе-дун партия Марказий Комитети Ҳарбий комитетининг раиси ва партия Марказий Комитетининг раиси мансабини суиистеъмол қилиб, тазйиқ ва дўқ-пўписалар йўли билан Линь Бяони ўзига яқинлаштирди ва уни ўзининг ҳарбий таянчига айлантирди. Аммо Линь Бяо Мао Цзе-дуннинг орқасидан унинг ҳамма қора ишларига кўр-кўрона эргашиш истаги билан яшамасди. Шунинг учун «услубни тартибга келтириш кампанияси» вақтида Мао Цзе-дун ўзининг партия тарихини сохталаштириш планларини ва бошқа найрангларини ошкора равишда Линь Бяога маълум қилишга журъат этмади. Юқоридаги мен эслатиб ўтган воқеалардан ташқари шахсан иштирокимда юз берган бошқа бир неча воқеаларни ҳам айтиб ўтиш мумкин. Улар Линь Бяо ҳар вақт ҳам, ҳамма ишда ҳам Мао Цзе-дун билан келишавермаганини кўрсатади. Масалан, 1937 йил декабрида Коминтерндан менинг Яньанга Марказий Комитет сиёсий бюросининг йиғилишига биринчи марта қайтиб келган вақтимда Пинсингуан яқинидаги жангни баҳолаш ва бизнинг Японияга қарши урушдаги стратегиямиз юзасидан икки хил фикр айтилган эди.

Мао шундай ҳисобларди: Пинсингуан яқинидаги жанг партизан уруши доирасидан чиқиб, маневр уруши характерига эга бўлди ва кейинчалик бундай жангларни такрорлаш мумкин эмас. Чунки Японияга қарши урушда биз фақат партизанлик ҳаракатларини олиб бора оламиз ва маневр урушини олиб боролмаймиз; бизнинг стратегиямиз ана шундай.

8-армиянинг бош қўмондони Чжу Дэ, унинг ўринбосари Пэн Дэ-хуай, Янги 4-армия қўмондонининг расмий равишда ўринбосари, аслида унинг раҳбари Сян Ин, Марказий Комитет Ҳарбий комитет раиси ўринбосари Чжоу Энь-лай ва бошқалар эса шундай фикрда эдилар: Пинсингуандаги жанг лозим даражада тайёргарлик кўрилганда ва қулай шароит вужудга келганда биз бундан буён ҳам япон босқинчиларига зарбалар бериш учун шундай жанглар олиб боришимиз мумкинлигини исботлаб турибди. Бизнинг армиямиз ҳозирги замон қуролларининг бирмунча такомиллашган хилларига эга эмас экан, бизнинг япон агрессорига қарши жангдаги стратегик йўлимиз кураш олиб боришнинг асосий воситаси сифатида партизан уруши бўлиши керак, лекин бу қулай шароитлар юз берганда маневр уруши олиб боришни рад этмайди.

Шу масала муносабати билан йиғилишда И. В. Сталин ва К. Е. Ворошиловнинг мен орқали айтиб юборган таклифлари ҳам муҳокама қилинди. Бу таклифлар шундан иборат эди. 8-ва Янги 4-армиялар замонавий қуроллари бўлган алоҳида қисмлар вужудга келтириш учун барча қулай воситалардан фойдаланишлари керак. Совет Иттифоқи Хитой Миллий революцион армиясига қурол билан кўрсатаётган ёрдами ҳозирги замон қурол-аслаҳаларининг манбаи бўла олади. Бу ёрдам ҳақида аллақачон Чан Кай-ши билан шартнома тузилган бўлиб, у ёрдамнинг бешдан бир қисмидан тўртдан бир қисмигача бўлиши мумкин. Бундан ташқари Сталин Хитой Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Сиёсий бюросига шуларни айтишимни мендан сўраган эди: «Артиллерия — ҳозирги замон урушининг худоси. 8-ва Янги 4-армияларга аввало артиллерия қисмлари тузиш зарур. Тўпларни, пулеметларни, милтиқ ва бошқа қуролларни ремонт қилиш ҳамда ўзларингиз снаряд ва патронлар ишлаб чиқариш имкониятларига эга бўлишингиз учун биз сизга қурол-яроғ устахонасини вужудга келтиришда ёрдам беришга тайёрмиз. Бунинг учун биз барча ускуналар ва техникани биладиган кишиларни юборамиз». Фақат биргина Мао Цзе-дундан ташқари Сиёсий бюродаги барча ўртоқлар Сталин ва Ворошиловнинг бу таклифларини табрикладилар.

Мао эса шундай деди: «Японияга қарши урушда биз фақатгина партизан ҳаракатлари олиб бора оламиз. Бизга тўпларнинг нима кераги бор? Бизга қурол-яроғ устахонасининг нима кераги бор? Улар бизга ортиқча ташвиш туғдиради, холос». Унинг бу фикри ҳарбий жиҳатдангина эмас, сиёсий жиҳатдан ҳам бутунлай хато эди.

Линь Бяо у вақтда Сиёсий бюро составига кирмаган эди, у сиёсий бюро мажлисида қатнашиб, унда ўзининг фикрини айта олмасди. Аммо, Сиёсий бюродаги ўртоқлар билан қилган суҳбатларимдан билишимча, Линь Бяо Мао Дзе-дуннинг фикрига қарши бўлган.

... Бир вақт 1948 йил ноябрида Мао Цзе-дуннинг хонасига кириб уни жаҳл устида учратдим.

— Жаҳлингизни ким чиқарди, раис Мао? — сўрадим.

— Линь Бяо-.. — деб жавоб берди у.

— Нима гап? — сўрадим мен.

У шундай деди:

— Линь Бяо буйруқларга қулоқ солмаяпти. Мен унга Чанчунни штурм билан олишни бир неча марта буюрдим. У эса сира қулоқ солмаяпти. У Чанчунни ҳолдан тойдириб олмоқчи, гарнизонни капитуляцияга мажбур қилмоқчи..

Ўша йилнинг декабрь ойида Мао Цзе-дуннинг хонасига кириб уни яна жаҳл устида учратдим.

Мен ундан сўрадим:

— Раис Мао, нега яна асабийлашяпсиз?

— Яна Линь Бяо туфайли, — деди у.

— Нега? — сўрадим мен.

У шундай деди:

— У яна буйруқларга қулоқ солмаяпти. Мен Фу Цзо-ига ультиматум ёзиб, Линь Бяога бериб юбордим. Линь Бяо уни Фу Цзо-ига юбориб, ундан дарҳол капитуляция бўлишни талаб қилсин, деган эдим. Акс ҳолда биз шу заҳоти катта ҳужум бошлаб унинг ҳамма жангчиларини яксон қиламиз. Линь Бяо менинг буйруқларимга бўйсунмаяпти. Балки Дэн Бао-шуан типидаги воситачиларнинг маслаҳатига қулоқ солмоқда: Фу Цзо-и, гўё жоҳил характердаги шимоллик бўлиб, капитуляцияга бормас эмиш, биз томонга худди «исёнчи» бўлиб ўтар эмиш. Агар унга ультиматум топширилса ўзининг 300 минг кишилик армиясини биз билан ҳаёт-мамот жангига ташлайди. Таслим бўлган тақдирда у самолётда Нанкинга қочиб кетади, Пекин ва унинг атрофлари уруш натижасида вайронага айланадики, бу ҳол бизга жуда ноқулай бўлади. Мана шу сабабдан Линь Бяо Фу Цзо-ининг «исёнини» ҳали ҳам кутмоқда, менинг бир неча буйруқларимни назар-писанд қилмаяпти.

Бундан шу нарса кўринадики, Линь Бяо кўп ҳолларда сиёсий ва ҳарбий масалаларда ўзининг шахсий фикрига эга бўлиб, ҳамма масалаларда ҳам Мао-Цзе-дунга кўр-кўрона бўйинсунавермаган.

Бироқ, ҳарбий соҳада Мао Цзе-дун Линь Бяога таянмай иложи йўқ эди. Шунинг учун у 1959 йил Пэн Дэ-хуайни мудофаа министри лавозимидан олиб, бу ўринга Линь Бяони тайинлади. Линь Бяога ўша даврдан бошлаб Марказий Комитет Ҳарбий Комитетининг кундалик ишларини юритиш топширилган эди. Бир вақтнинг ўзида у Линь Бяога қуролли кучлар орасида Мао Цзе-дун шахсига сиғинишни ҳар томонлама авж олдиришни буюрди, «Лэй Фэндан ўрганиш кампанияси» деб аталган кампанияни авж олдиришни топширди. Бу деган сўз, амалда «раис Маодан ўрганиш керак, раис Маога қулоқ солиш керак, раис Маонинг кўрсатмалари асосида ҳаракат қилиш керак» деган шиорларни пропаганда қилишни билдирарди. Бундан мақсад армия оммасига Мао Цзе-дунга кўр-кўрона буйсуниш руҳини сингдириш эди. «Озодлик армиясидан ўрганиш керак» ва «ўринбосар тайёрлаш керак» кампаниясини авж олдириб Мао Цзе-дун бир томондан, ўз шахсини яна ҳам тўхтовсиз илоҳийлаштиришни, иккинчи томондан, Линь Бяони ўз вориси деб расмий равишда эълон қилишга шароит тайёрлашни мақсад қилиб қўйган эди.

«Маданий революция» бошланиши билан Мао Цзе-дун Линь Бяодан шахсан Мао-Цзе-дунни ва унинг «ғояларини» кўкларга кўтариб мақташ учун юксак даражада фойдаланди, маочи пропаганда машинаси эса «Линь Бяо — раис Маонинг яқин сафдоши», «Линь Бяо — раис Маога ва Мао Цзе-дун ғояларига энг содиқ одам», «Линь Бяо — раис Маонинг энг яхши вориси» деб куну тун жар солди. Номига съезд деб аталган 9-съездга келиб партия уставида Линь Бяо Мао Цзе-дуннинг «вориси» деб расмий равишда ёзиб қўйилган эди.

Бироқ салкам икки ярим йил ўтмай, сентябрь воқеалари деб аталган воқеалар юз бердики, бунинг натижасида бир вақтнинг ўзида Линь Бяо, унинг хотини Е. Цюнь, мудофаа министрининг ўринбосари ва бош штаб бошлиғи Хуан Юн-шэн, Ҳарбий Ҳаво Кучлари қўмондони У Фа-сянь, Ҳарбий Денгиз Кучлари сиёсий комиссари Ли Цзо-пэн ва Хитой Халқ Озодлик Армияси орқа томони бошлиғи Цю Хуэй-цзо йўқ бўлдилар. Бу олти кишидан Линь Бяодан ташқари беш нафари Мао Цзе-дуннинг алоҳида кўрсатмасига кўра 9-съездда Марказий Комитет Сиёсий бюроси аъзоси қилиб сайланган эди.

[Давоми бор].

ЯХШИ ИСТИҚБОЛЛАР

ВАШИНГТОН, 1 июль. (ТАСС мухбири). КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев билан АҚШ президенти Р. Никсон ўртасида олий даражада ўтказилган учрашув иккала мамлакат халқлари учун катта аҳамиятга эга бўлади, деди республикачилар партиясининг сенатдаги раҳбари Х. Скотт.

Ҳозир олиб борилаётган музокаралар, деди у ТАСС мухбири билан суҳбатда, Қўшма Штатлар билан Совет Иттифоқи ўртасида вужудга келган, муносабатларни мустаҳкамлашга янги ҳисса қўшиш имкониятини беради.

Олий даражадаги Совет-Америка музокаралари қурол-яроғ устидан назоратни амалга ошириш, савдо, илмий ва маданий айирбошлашни ривожлантириш сингари муҳим масалаларни муҳокама қилиш имконини беради, деди Х. Скотт. Республикачилар партияси раҳбарининг фикрига кўра, ҳозир СССР билан АҚШ ўртасидаги муносабатларни янада ривожлантириш учун яхши истиқболлар очилмоқда. Шу муносабат билан деб таъкидлади у, бир қанча масалалар юзасидан тараққиётга эришилди.

Сенатор, АҚШ конгресси муносабатларни нормаллаштириш жараёнини давом эттиришда муҳим роль ўйнашга ҳамда КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежневнинг АҚШ президенти Р. Никсон билан олиб бораётган музокаралари чоғида имзоланган битимларни амалга оширишда ёрдам беришга қаратилган, деб таъкидлади.

УМУМХАЛҚ БАЙРАМИ

УЛАН-БАТОР, 1 июль, (ТАСС). Халқ Монғолияси меҳнаткашлари кеча умумхалқ байрами — МХР конституцияси кунини нишонладилар. Монгол халқи Улуғ Октябрнинг бевосита таъсири ва ғолиб Халқ революцияси натижасида ички ва ташқи ҳукмдорларининг кўп асрлик жабр-зулмини батамом тугатиб, янги турмуш йўлига қадам қўйди, ҳақиқий озодлик ва бахт-саодатга эришди. Ҳозир Монголия муваффақият билан социалистик жамият қурмоқда.

Социализм қуриш ва кейинчалик коммунистик жамият барпо этиш конституцияда ёзиб қўйилган Монголия Халқ Республикасининг мақсадидир. Республика меҳнаткашлари бу улкан программани амалга оширишда Совет Иттифоқи ва социалистик ҳамдўстликдаги бошқа қардош мамлакатлар Монголия Халқ Республикасига ҳар томонлама интернационал ёрдам бераётганликларини ифтихор билан таъкидлашмоқда.

Монгол халқи бу йил конституция кунини шонли саналар — Халқ революциясининг 53 йиллиги ва МХР ташкил этилганлигининг 50 йиллиги арафасида нишонламоқда. Монгол халқи Монголия диёрида социализм қурилишини туғаллашда яна бир йирик қадам қўйиш учун бешинчи беш йиллик планини муддатидан олдин бажаришга куч-ғайратини сарфлайди.

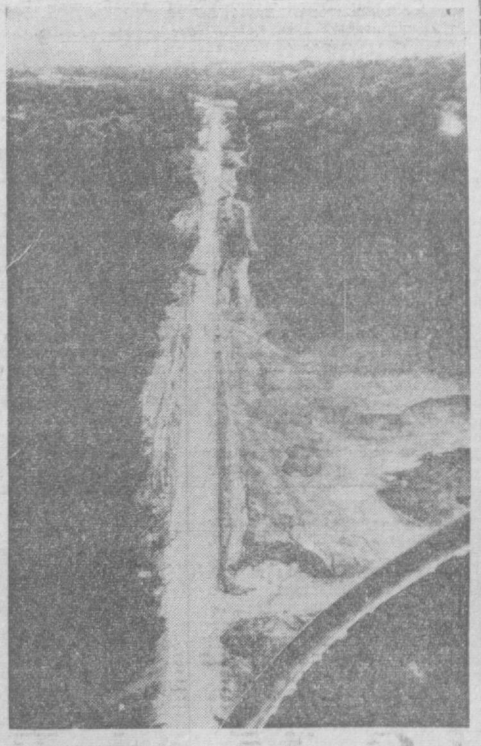

Бразилиянинг катта қисмини Амазония номли тропик жунгли районни ташкил этади. Амазония табиий бойликларга — олтин, темир, мис ва никель, олмосга бойдир. «Аср лойиҳа»сига мувофиқ инсон оёғи тегмаган жунглида автомобиль йўллари қурилиши бошлаб юборилганди. Ҳозиргача 5 минг километр йўл қурилди. Суратда: (ўнгда) жунглидан ўтган йўлнинг бир қисми, (чапда) қурувчилар тушликда.

Камера Пресс—ТАСС фотолари.

НОРОЗИЛИК ТЕЛЕГРАММАЛАРИ РАД ЭТИЛДИ

ТОКИО, 1 июль. (ТАСС). Яқинда Хитой атмосферада ядро синови ўтказганлиги муносабати билан Японияннинг турли ташкилотлари юборган норозилик телеграммалари ва хатларини Япониядаги Хитой элчихонаси рад этди. «Асахи» газетасининг хабар беришича бу ҳаракат Нагасаки аҳолисини ҳамда атом бомбардимони қурбонларини бирлаштирувчи ташкилотларни дарғазаб қилмоқда.

ЭРОНДА ЖАЗИРАМА

ТЕҲРОН, 1 июль. (ТАСС). Ҳавонинг ҳаддан ташқари исиб кетиши натижасида Эроннинг Хузистон вилоятида ҳаёт тўхтади дейиш мумкин. Бу ерда сояда ҳавонинг ҳарорати 50 градусга чиқди. Иссиқдан 8 киши ўлди. Ахвоз, Ободон ва Хуррамшаҳрининг бўшаб қолган кўчаларида на пиёдалар, на автомашиналар кўринади, магазин ва дўконлар ёпилган. Кўпгина аҳоли бир мунча салқин қўшни районлардан паноҳ излаб уйидан чиқиб кетмоқда.

АЛЬБЕРТА КИНГ УЛДИРИЛДИ

НЬЮ-ЙОРК, 1 июль. (ТАСС). Негрларнинг гражданлик ҳуқуқи учун машҳур курашчи Мартин Лютер Кингнинг онаси Альберта Кинг ўлдирилди.

А. Кинг черковда ибодат қилаётган вақтида тўппончадан отиб ўлдирилди. Черковда бўлган кишилардан яна бири ўлдирилди, бошқа бири ярадор бўлди. А. Кингга ўқ узган киши қамоққа олинди, унинг кимлиги ҳозирча аниқланмади.

Маълумки, Мартин Лютер Кинг 1968 йил 4 апрелда ирқчилар фитнасининг қурбони бўлган эди.

ОЛИМЛАРНИНГ БИЛИМЛАРИНИ КЕНГАЙТИРУВЧИ ҲАМКОРЛИК

НЬЮ-ЙОРК, 1 июль. (ТАСС). Сунъий юрак соҳасидаги Американинг етакчи мутахассисларидан бири, хирург кардиолог Майкл де Бейки СССР билан АҚШ ўртасида сунъий юракни илмий тадқиқ этиш ва ишлаб чиқиш соҳасида ҳамкорлик қилиш тўғрисида Москвада имзоланган битимни табриклаб, бу ҳамкорлик Совет ва Америка олимларининг билимларини кенгайтиради, деб ишонч билдирди.

Де Бейкининг фикрига кўра, 28 июнда имзоланган битим доирасида амалга ошириладиган тадқиқот ишлари ўзаро фойдали характерга эга. Иккала мамлакат олимлари бир-бириdан кўп нарсалар ўрганишлари мумкин, деди у. Юрак касаллиги соҳасидаги америкалик мутахассис шу муносабат билан совет медиклари эришган муваффақиятларга юқори баҳо берди.

Майкл де Бейки олий даражадаги биринчи Совет-Америка учрашуви бўлган вақтдан бери ўтган икки йил ичида СССР билан АҚШ врачларининг ҳамкорлиги анча кенгайди, деди. Жумладан, биз биргаликда битириладиган ишлар, ахборотлар, айирбошлаш ва бундан буёнги тадқиқотларнинг планини тузиб чиқдик, деди у. Де Бейки Совет ва Америка мутахассислари делегацияларини айирбошлаш муҳимлигини таъкидлади. Бу делегациялар СССР билан АҚШдаги медицина илмий-тадқиқот марказларининг иши билан танишадилар.

А. САДАТНИНГ РСРга ВИЗИТИ

БУХАРЕСТ, 1 июль. (ТАСС). Бу ерда Миср Араб Республикаси президенти А. Садатнинг Руминияга қилган расмий дўстона визити тўғрисида қўшма ахборот эълон қилинди. А. Садат Руминия Социалистик Республикасининг президенти Н. Чаушескунинг таклифига биноан 27 июндан 30 июнгача бу ерда меҳмон бўлди. Ахборотда бундай дейилади: иккала давлат бошлиқлари ўзаро манфаатли савдо-сотиқ ривожланаётганлигидан мамнун эканликларини изҳор қилдилар ҳамда иқтисодий айирбошлашни янада ривожлантириш учун тадбирлар қабул қилишга келишиб олдилар.

Улар халқаро вазиятдаги ижобий ўзгаришларни, кучлар нисбатининг кескинликни юмшатиш, тинчлик ва тараққиётни мустаҳкамлаш фойдасига ўзгарганлигини таъкидладилар.

Иккала томон Яқин Шарқда адолатли ва мустаҳкам тинчлик ўрнатиш, босиб олинган араб территорияларидан Исроил қуролли кучларини батамом олиб чиқиб кетишни, Фаластин араб халқининг қонуний ҳуқуқлари таъминланишини талаб қилади, деган ишончни изҳор қилдилар.

ЛИВАН ҚИШЛОҚЛАРИ ЎҚҚА ТУТИЛДИ

БАЙРУТ, 1 июль. (ТАСС). Исроил артиллерияси кеча бир неча соат мобайнида Аркуб, Маржаюн ва Ливан— Исроил чегарасининг жанубий секторида жойлашган жанубий Ливан қишлоқларини ўққа тутди. Отишма натижасида қишлоқ хўжалик экинларига катта зарар етказилди.

Ливан мудофаа министрлигининг баёнотида хабар берилишича, Исроил оғир артиллерияси Тир шаҳридан унча олисда бўлмаган ерда жойлашган Жуайя ва Кана қишлоқларини ҳам ўққа тутган. Отишма натижасида қурбон бўлганлар бор, бир қанча уй ва қишлоқ хўжалик бинолари вайрон бўлган.

МИНСК ШАҲРИНИНГ НЕМИС-ФАШИСТ БОСҚИНЧИЛАРИДАН ОЗОД ЭТИЛГАНЛИГИГА 30 ЙИЛ ТЎЛДИ

Суратда: Минск шаҳри кўрки ҳисобланган Ғалаба майдонини кўриб турибсиз.

ҚАҲРАМОН ШАҲАР ЎЗ ХАЛОСКОРЛАРИНИ ШАРАФЛАМОҚДА

Белоруссия Совет Социалистик Республикасининг пойтахти Минск шаҳри бугун байрам либосида. Осмонўпар иморатларнинг пештоқларида ол байроқлар майин ҳилпираб турипти. «30» рақами ёзилган паннолар ҳар бир хиёбонда, ҳар бир кўчада кўзга яққол ташланади. Шаҳарнинг марказий майдонига «Багратион» ҳужум операцияси харитасининг схемаси ўрнатилган. Мана шу операция давомида немис-фашистлари республика тупроғидан бутунлай қувиб чиқарилган эди.

Минск шаҳри Улуғ Ватан уруш йилларида юксак жасорат намуналарини кўрсатди. 1941 йилнинг ноябрь ойидаёқ бу ерда яширин шаҳар партия комитети иш бошлади. 1100 кунлик кураш давомида подпольеда ишлаётган коммунистлар ва комсомоллар, партиясиз активлар, шаҳарнинг оддий граждандари 1500 дан ортиқ диверсия уюштирдилар, неча минглаб гитлерчиларни, уларнинг техникасини ер билан яксон қилдилар. Мана шу мардлик эвазига Минск яқинда «Қаҳрамон шаҳар» унвонига сазовор бўлди.

Ўша даҳшатли йиллар хотирасини ҳозир уруш ветеранлари ўзаро эслашяпти. «Шуҳрат» қўрғони, Хатинь мемориали ва бошқа ёдгорликлар ўша жасоратнинг ёрқин гувоҳидир. Белоруссиядаги Улуғ Ватан уруши тарихи давлат музейида сақланаётган экспонатлар ҳам қаҳрамон белорусь халқининг фашист босқинчиларига қарши курашда кўрсатган мислсиз мардлиги ҳақида ҳикоя қилиб беради.

Музей залларининг бирида сақланаётган гаубица кўпчиликнинг эътиборини ўзига тортаяпти. Жангчилар шу гаубица билан немисларнинг еттита танки, 18 та бронетранспортери, 89 та пулемёт нуқтаси, 39 та дотни яксон қилган эдилар. Ўшанда гвардия старший лейтенанти Совет Иттифоқи Қаҳрамони И. Самбук бу расчетга командирлик қилган эди.

Немис-фашистлари республика тупроғидан қувиб чиқилиши билан Белоруссия шаҳарларида катта қурилиш ишлари бошланиб кетди. Минск ҳам қайтадан олам юзини кўрди. Шаҳарда ҳозир 110 та илмий муассаса, 13 та олий ва 22 та ўрта махсус билим юрти, 6 та театр ишлаб турипти. Шаҳар корхоналарида тайёрланаётган тракторлар, холодильниклар, автомобиллар, телевизорлар ва яна кўплаб бошқа хил маҳсулотлар жаҳоннинг турли мамлакатларига экспорт қилинмоқда. Шаҳар меҳнаткашлари улуғ айём арафасида олти ойлик план топшириқлари муваффақиятли бажарилганлиги ҳақида она-Ватанга ғалаба рапорти бердилар. Ҳозир минглаб ишчилар янги беш йиллик ҳисобидан маҳсулот ишлаб чиқармоқдалар.

Бугун шаҳарда катта шодиёна. Қаҳрамон шаҳар ўз халоскорларини қучоқ очиб, кутиб олмоқда. Қардош Белоруссия меҳнаткашлари барча совет кишилари билан биргаликда Минскнинг немис-фашистлардан озод этилганлигининг 30 йиллигини зўр шодуҳуррамлик билан нишонлайдилар.

Минск трактор заводи конвейеридан тушаётган «Белорус МТЗ-52» маркали агрегатлар Иттифоқимиз оша 75 чет эл мамлакатига ҳам экспорт қилинмоқда. Завод маркаси босилган тракторлар давлат Сифат белгисини олган. Суратда: конвейердан янги тушган тракторлар жўнатиш майдонида.

ТАСС фотохроникаси.

ОСМА КЎПРИК

(ИНТЕРМЕДИЯ)

(Кўчада икки киши суҳбат қуришмоқда).

ЭШМАТ. (куйиниб). Эшигимиз олдидан чуқур ковлаб, қувур ётқизиб кетишганига беш ой бўлди. Мана шу ойлар ичида «Суръат» маҳалламизнинг барча ёшу қариси лангар чўпсиз ҳам дорбозлик қилсалар бўлаверадиган бўлиб қолишди.

ТОШМАТ. Ростданми? Қандай қилиб?

ЭШМАТ. Қандай қилиб бўларди. Қувирларни ётқизиб бўлишгач, чуқурларни кўммай жўнаворишди азаматлар. Натижада, кўчанинг у бетидиан, бу бетига ўтиш учун, осма кўприк қуришга тўғри келди. (уёқ-буёққа қараб). Бу, кўприкнинг бир сири бор!

ТОШМАТ (шошиб) Қанақа сир?

ЭШМАТ. Ҳеч кимга айтмайсизми?

ТОШМАТ, Э, айтсам тилим кесилсин.

ЭШМАТ. Бу кўприк сири шундаки, кимни оёғи тойиб кетмаса, ишга, тойиб кетса касалхонага боради. Булардан ташқари, кўприк одамларни довюрак ёки қўрқоқлигини аниқлаб, синовдан ўтказиб беради.

ТОШМАТ. (кулиб). Демак, ўтолган — довюрак, пастга шўнғиган — қўрқоқ шундайми?

ЭШМАТ. Ҳудди шундай! Кўприкни яна бир яхши хусусияти — ёшларимизни спортчи қилиб тарбиялашда катта роль ўйнамоқда. Айниқса, ёмғир ёққандан сўнг, ҳаммаёқ лой ва сирпанчиқ бўлиб кетади. Тойғаноқ жойдан фақатгина яхши спортчиларгина ўта олади. Шунга кўра, яхши спортчи бўламан, десанг «осма кўприкдан ўт» деган шиор ташладик. Натижада кўприкдан ўйнаб-кулиб ўта оладиган учта спорт мастери, лой кечиш бўйича иккита биринчи разрядли, тийғанчоққа бардош бериш бўйича олтита малакали спортчи тайёрладик.

ТОШМАТ. (Эшматнинг қўлини қисиб). Эришилган муваффақиятлар билан чин қалбимдан табриклайман. Бундан кейинги тренерлик ишларингизда янгидан-янги ютуқларни қўлга киритишингизни тилайман.

ЭШМАТ. (кулиб). Раҳмат, Лекин, бир нарсадан ҳавотирдаман?

ТОШМАТ. Нимадан?

ЭШМАТ. Кўприкни бузиб, кўчани тузатиб қўйишларидан.

ТОШМАТ. (ҳайрон). Нима учун?

ЭШМАТ. Чунки, қилган барча меҳнатларимиз ва машаққатларимиз зое кетади-да!

ТОШМАТ. Тўғри айтасиз. Бундай гапларни менга айтдингиз, бошқа бировга айта кўрманг. Сабаби, тешик қулоқ гап эшитади, деганларидек. Йўлларни ремонт қилувчи акаларимиз қулоғига бу гап етиб қолса борми, иш расво бўлди, деяверинг.

ЭШМАТ. Маслаҳатингиз учун катта раҳмат. Бундан буён мен жим.

Ҳ. ТЎРАБЕКОВ.

КЕЛАЖАК НОНИ

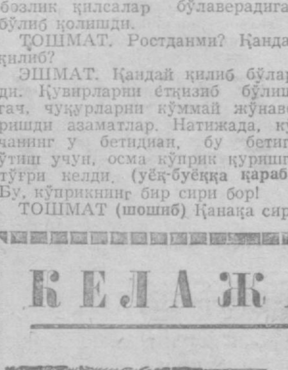

И. В. Мичурин Бутуниттифоқ оқсоқоли М. И. Калинин билан суҳбатда ёнғоқни «келажак нони» деб атаган экан. Аммо ёнғоқнинг тури кўп, Мичурин қай бирини кўзда тутган экан? Сув ёнғоғи, нон-ёнғоқ, манжур ва қалмиқ, кокос ва хурмо ёнғоқлари, грек ёнғоғи...

Агар сиз бу ҳақда Карпат ёки Молдавияда гап очсангиз, табиатшунос олим бизда ўсадиган волош ёки грек ёнғоғини кўзда тутган, деб жавоб беришади. Чиндан ҳам шундай бўлиши мумкин. Негаки, ёнғоқнинг бу турини мужаз озиқовқат комбинати, деб бекор айтишган. Каллорияси ва одам организми томонидан ўзлашуви бўйича меваси гўштдан қолишмайди; унинг таркибида 75 процент ёғ ва 20 процент оқсил бор. Ёнғоқ дарахти ўртача 400—500 йил, баъзилари 1000—2000 йилгача умр кўриши ҳам мумкин. Деярли ҳар йили битта катта ёнғоқдан 200—300 ва ҳатто 500 килограммгача мева олиш мумкин. Беш туп ёнғоқдан бир гектар кунгабоқардан олинадиган мой миқдорига тенг мой олиш мумкин. Мой бўлганда ҳам қанақа денг? 20—25 дона грек ёнғоғи одам организми учун бир кун давомида зарур бўладиган ёғ-мойнинг ҳаммаси ҳамда оқсилга бўлган талабининг олтидан бир қисмини таъминлай олади. Демак, бир туп грек ёнғоғи бир йил давомида бир одам организми учун зарур бўлган каллория билан бемалол таъминлаши мумкин.

Ундан ташқари, грек ёнғоғи таркибида нормал овқатланиш узун зарур бўлган углеводлар, дубиль ва минерал моддалар, эфир мойи ҳамда витаминлар сероб. Унинг таркибидаги С витамини цитрус меваларидагига нисбатан 50 баравар ортиқдир. Бир тонна грек ёнғоғи 300 минг одамни бир кунлик С витамини билан нормал таъминлаш учун етарлидир. Грек ёнғоғи ақлий қобилиятни кучайтирувчи восита сифатида қадимги юнон тарихчиси Геродотга ҳам маълум эди.

Олимларнинг аниқлашларича, грек ёнғоғининг ватани Юнонистон эмас, балки, Урта Осиёнинг тоғлик районлари экан. Татар-муғуллар карвонлари бу ёнғоқни Европа ва хусусан Грециягача олиб борганлар! Бундан минг йил бурун Россияда бу ёнғоқ Греция савдогарлари томонидан олиб келинган ва у «грек ёнғоғи» номи билан аталган.

Ҳозирда ҳам Ўрта Осиёда ёнғоқзорлар каттагина майдонни эгаллайди, у Украина, Кавказ, Москва, ҳатто Болтиқбўйи районларида ҳам кенг тарқалган.

И. СУЛТОНОВ.

Редактор А. ИСМОИЛОВ.

БАХТ КАЛИТИ

(ЛАВҲА)

Насиба аллавақтгача ухлолмади. Ҳаммаси эртага ҳал бўлади. Нима қилсин, айтсинми, ёки?...

Орзиқиб кутилган дамлар ҳам етиб келди. Мактабда «Ким бўлсам экан?» деган мавзуда кеча ўтказилмоқда. Дугоналари бирин-кетин чиқиб дилларидагини айта бошладилар.

Навбат Насибага келди. У ҳеч иккиланмай, дадиллик билан саҳнага кўтарилди. Залга бир назар солгач, сўз бошлади:

Бу ерда кўпчилик дугоналарим 10-синфни тугатгач, олий ўқув юртига боришларини айтишди. Мен ишлаб чиқаришга бормоқчиман, Онамнинг изларидан бориб, дўппи тиксам, тиккан дўппиларимни одамларнинг бошида кўрсам, деб орзу қиламан!

Залда қарсаклар янгради...

Насибани уйда Санобар ая қарши олди.

— Ҳа, қизгинам, нима бўлди? Айтдингми? Жуда яхши қилибсан. Қаерда бўлсанг ҳам ҳалол меҳнат қилсанг, кам бўлмайсан.

Онасининг бу гапларидан кейин Насибанинг кўнглидаги ғашликдан асар қолмади.

Оқ сариқдан келган, нозиккина, лекин кўзларидан ғайратшижоат нури чақнаб турган қиз Тошкент бадиий буюмлар фабрикасининг гул тикиш цехига шогирд бўлиб келди. Лекин, бу шогирд устозларини унчалик қийнамади. Чунки у дастлабки дўппи тикиш сирларини меҳрибон онаси Санобар аядан озми-кўпми ўрганиб олган эди.

Довруғи кенг тарқалган чўст дўппини тикиш кишидан саботматонат, қунт билан ишлашни талаб қилади. Чуст, ироқи, чоргул дўппиларини Насиба ўзгача завқ ва иштиёқ билан тика бошлади.

Тез орада унинг номи эл оғзига тушди. 1962 йилининг илк баҳорида бракёрлик, яъни сортларга ажратувчи вазифасига тайинланди.

1963 йил Насиба Тошхўжаеванинг ҳаётида унутилмас из қолдирди. Фабрика коллективи уни бир овоздан шонли Коммунистик партия сафига қабул қилди. Орадан кўп ўтмай у 3-цехга смена мастери вазифасига кўтарилди. Бу цехда бажариладиган ишлар анча масъулиятли. Чеварлар чуст, ироқи, чоргул ва бошқа шу каби саккиз хил дўппига сўнгги ишлов бериб, тайёр ҳолатга келтирадилар. Насиба уларга ўзининг маслаҳати, йўл-йўриқлари билан ҳамиша ҳамнафас.

Насиба — Октябрь район партия комитетининг аъзоси, Фабрика хотин-қизлари ўртасида агитация ва пропаганда ишларини олиб боришга ҳам вақт топади. Шу йилнинг бошида Н. Тошхўжаева старший мастер вазифасига тайинланди.

Ўн икки йиллик меҳнат фаолиятида Насиба бир қанча шогирдлар тайёрлади. Раъно Ҳасанова, Турсуной Пўлатова ва бошқа кўплаб чеварлар устозлари номини ҳурмат билан тилга оладилар.

— Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Коммунистик партияси ташкил этилганлигининг 50 йиллиги шарафига бизнинг дўппи цехимизда ҳам иш қизғин, — деди биз билан суҳбатда Насиба. — Моҳир чеварларимиздан КПСС аъзолари Мастура Худойбердиева, Назира Шукурова, Хабиба Қосимовалар ойлик ва квартал топшириқларини 115—120 процентга етказиб бажармоқдалар. Улар ўзбек дўпписининг довругини яна ҳам ошириш учун ҳаракат қиляптилар.

Ҳаракатчан, чеҳрасидан табассум аримайдиган бу аёл цех бошланғич партия ташкилотининг секретари ҳамдир.

— Ўз ишимдан хурсандман, — дейди Насиба. — Ҳалол меҳнат қилган киши албатта ўз бахтини топар экан.

Ф. АБДУРАҲИМОВА.

КЎЧМА КУТУБХОНАЛАР

Аҳоли ўртасида китоб пропагандасини кенг ёйиш борасида Чиноз районида бой тажриба тўпланди. Район марказий кутубхонаси йўли билан жойларда кўчма қироатхоналар ташкил этилаётир.

Болалар адабиёти бўйича ҳам кўчма кутубхоналар ишлаб турибди. Карл Маркс номли колхоз клубида яқинда «Ёш китобхон ва ёзувчи» деган мавзуда кеча ўтказилди. Ўша куни «Кичкинтойлар адабиёти» деган кўргазма ҳам намойиш қилинди.

Болалар ёзувчиларидан И. Муслим, Л. Белов ва бошқа сўз усталари ўз ижодий режалари ҳақида гапириб бердилар.

Район кутубхонаси КПСС Марказий Комитетининг «Меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялаш ва фан-техникани тараққий эттиришда кутубхоналарнинг ролини ошириш тўғрисидаги» қарори асосида тематик суҳбатлар ташкил этишга киришди.

КЎРГАЗМАГА НАВБАТДАГИ ЭКСПОНАТ —

Йигирув — тўқимачилик даргоҳига мослаштирилган автоматик қурилма билим юрти ўқувчилари изланишлари натижасида юзага келди. Янгийўлдаги 18-ҳунар-техника билим юртида тайёрланган бу қурилма кўпчиликнинг эътиборини ўзига тортди.

Яқинда унинг макети Москвага — СССР халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасига тақдим этилди. Бунгача ҳам билим юрти ўқувчиларининг энг яхши ишлари кўргазмада намойиш қилинган эди.

Мана саккиз йилдирки, билим даргоҳи кўргазманинг доимий қатнашчиси. Ўқувчилар ясаган конфетни ўровчи машина, аппарат ва бошқалар энг яхши экспонат сифатида томошабинларда қизиқиш уйғотди.

СПОРТ

БЕҲУДА ХОТИРЖАМЛИК

Ўйиннинг бошланиши ёмон бўлмади. Тўп ўйинга кириши билан Михаил Ан олға ташланиб, меҳмонлар дарвозасини биринчи бор таҳликага солди. Изма-из Василис Хадзипанагис ҳам дарвозабон Елизаров билан юзма-юз чиқди. Давомсиз ҳужумга команда капитани Виктор Варюхин якун ясади. Унинг йигирма беш метрлар чамасидан зарб билан тепган тўпи торпедочилар дарвозасига келиб тушди.

Дастлабки муваффақият мезбонлар кучига-куч қўшиб юборди. Тўлаган Исоқов рақиб ҳимоя чизиғини икки марта ёриб ўтиб, ниҳоят учинчи гал мўлжални аниқ олди.

Йигирма бир минут давомида киритилган икки тўпдан сўнг пахтакорчилар бироз хотиржамликка берилишди. Чамаси улар шу билан ғалаба таъминланди, деб ўйлашган бўлса керак. Лекин бу хомхаёл эди. Майдонга тажрибали ҳимоячи Похомов тушгандан кейин торпедочилар эркинроқ ҳаракат қила бошлашди. Ҳимоядан кўнгиллари тўлиб, кескин ҳужумга ўтишди. Шундай ҳужумларнинг бири муваффақиятли якунланди. Анатолий Соловьев Филатов дарвозасига биринчи тўпни киритди.

Пахтакорчилар шунда ҳам ҳеч шошилишмасди. Ҳар ким ўзича ҳаракат қилар, тўпни бир-бирларига мақсадсиз ошириш билан вақтни ўтказишарди. Торпедочилар эса ўз рақиблари хатосидан ҳар дақиқада унумли фойдаланишга интилишарди.

Эллигинчи минутда ҳимоячиларимиз яна бир хатога йўл қўйдилар. Улар ўз дарвозалари ёнида тўпни бир-бирларига хотиржам оширишаётганда меҳмонлар ярим ҳимоячиси Дегтярев ўртага ёриб кирди ва тўпни усталик билан «илиб» олиб, Филатов дарвозасига йўналтирди.

Беҳуда хотиржамлик туфайли ҳисоб тенглашиб қолди. Шундан кейин тренерларимиз шошиб Тўлаган Исоқов ўрнига Олег Еремеевни майдонга туширишди. Барибир ҳисобда ўзгариш бўлмади. Бир-икки яхши комбинациялар уюштирилдию, аммо ҳар гал тўп Анга етиб келганида «йўқолаверди». Команда диспетчери деб мақталган Ан бу гал ниҳоятда суст ўйнади. Пировардида пахтакорчилар ғалаба учун бор бўлган имкониятларини бой бериб, биттагина очко билан чегараланиб қолдилар.

Бошқа шаҳарларда бўлиб ўтган олий лига командалари навбатдаги тур учрашувлари ҳам кескин спорт кураши билан ўтди. Турнир пешқадами Киевнинг «Динамо» командаси билан «Карпати», «Қайрат» — ЦСКА, «Спартак» — «Днепр» учрашувларида ҳисоб очилмади. «Арарат» эса «Черноморец» командаси дарвозасига жавобсиз иккита тўп киритди. «Шахтёр» — «Зенит» — 2:2, «Динамо» (Тб) — «Нистру» 4:2, «Заря» — «Динамо» (М) —1:2 ҳисобида тугади.

Ўн икки турдан кейин мамлакат чемпионатида қатнашаётган олий лига командалари турнир жадвалида қуйидагича жойлашишди.

	У	Ю	Д	М	Т	О
Динамо К	12	6	5	1	15—7	17
Зенит	12	5	7	0	14—8	17
Динамо М.	12	4	6	2	14—10	14
Қайрат	12	4	5	3	22—18	13
Арарат	12	5	3	4	14—11	13
Днепр	12	4	5	3	12—10	13
Черноморец	12	3	6	3	15—17	12
ЦСКА	12	3	5	4	17—17	11
Пахтакор	12	3	5	4	15—16	11
Спартак	11	3	5	3	7—8	11
Шахтёр	12	4	5	4	10—12	11
Динамо Тб.	11	3	5	3	9—14	11
Карпати	12	2	6	4	9—11	10
Нистру	12	3	3	6	15—19	9
Торпедо	12	2	5	5	5—11	9
Заря	12	2	4	6	14—18	8

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ТВ

3 июль, чоршанба

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 12.00 — МОСКВА. 18.45 — ТОШКЕНТ. 18.50 — «Юлдузча». 19.20 — «Ахборот». 19.35 — Маоизм ва унинг реакцион моҳияти. 19.55 — Ўн минут музика. 20.05 — «Ахборот». 20.25 — Концерт. 21.00 — МОСКВА. Футбол: ПОЛЬША — ГФР. 22.45 — «Вақт». 23.15 — Адабий кўрсатув. 24.00 — Меҳнатни шарафлаймиз. 00.30 — Футбол: БРАЗИЛИЯ — ГОЛЛАНДИЯ. ИККИНЧИ ПРОГРАММА. 11.00 — ТОШКЕНТ. 11.15 — Бадиий фильм. 18.45 — «Ёшлик» студияси кўрсатади. 22.30 — Соя билан жанг (бадиий фильм). УЧИНЧИ ПРОГРАММА. 19.00 — Тошкент янгиликлари. 19.15 — Ҳужжатли фильм. 20.05 — Белгиловчи йил вахтасида. 20.45 — Зирапча (бадиий фильм).

ТЕАТР

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 4|VII да Комиссия.

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Доктор Калинникованинг иш кунлари — «СПУТНИК», «ДРУЖБА» (жуфт соатларда).

Қора пайпоқ — «ЎЗБЕКИСТОН», «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» «НУКУС», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун), «ДРУЖБА» (тоқ соатларда).

ЁЗГИ БИНОДА

Қора пайпоқ — «ХИВА».

Зўраки жосус — ТЕЛЬМАН номли.

«УЗСЕЛЬСТРОЙДЕТАЛЬ» трестининг

БЕКТЕМИР ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬ-РЕМОНТ-МЕХАНИКА УСТАХОНАЛАРИГА

пайвандчи-инженер ёки техник, слесарлар: электр ускуналарини тузатиш бўйича, автокранларни тузатиш бўйича авто-ремонтчилар, электр обмоткачилар, станокчилар

КЕРАК

МЕҲНАТ ҲАҚИ-ИШБАЙ. Завод қошида ошхона мавжуд. Ишчиларга завод транспорти хизмат кўрсатади.

Мурожаат учун адрес: Бектемир шаҳри, Охунбобоев кўчаси, 3-уй. (7-автобуснинг «Қўйлиқ»; 63-автобуснинг «9-автобаза» бекатлари).

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

Орган Ташкентского обкома КП Узбекистана и облисполкома

БИЗНИНГ АДРЕС: 700029, ГСП, Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, № 26. ТЕЛЕФОНЛАР: Эълонлар — 338142, коммутатор — 330249 дан 330258 гача

Р—01618. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси Тошкент шаҳри Индекс 64634. А—2529.